

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNE
YÖNELİK HAZIRLANAN DERS MATERYALLERİNDE
UYGULAMALI HALK BİLİMİ ALANINDAKİ KONULARA AİT
TEMA VE SÖZ VARLIĞININ KULLANIMI**

ZEYNEP ŞULE ZENGİN

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Nezir TEMUR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EYLÜL 2019

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNE YÖNELİK
HAZIRLANAN DERS MATERYALLERİNDE UYGULAMALI HALK BİLİMİ
ALANINDAKİ KONULARA AİT TEMA VE SÖZ VARLIĞININ KULLANIMI**

Zeynep Şule ZENGİN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK HALK BİLİMİ ANABİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL 2019

Zeynep Şule ZENGİN tarafından hazırlanan “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimine Yönelik Hazırlanan Ders Materyallerinde Uygulamalı Halk Bilimi Alanındaki Konulara Ait Tema ve Söz Varlığının Kullanımı” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Halk Bilimi Anabilim Dalında Türk Halk Bilimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Nezir TEMUR

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Prof. Dr. Ruhi ERSOY

Türk Halk Bilimi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Dilek TÜRKYILMAZ

Türk Halk Bilimi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 18.09.2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAİF

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Zeynep Şule ZENGİN

18/09/2019

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNE YÖNELİK HAZIRLANAN DERS
MATERYALLERİNDE UYGULAMALI HALK BİLİMİ ALANINDAKİ KONULARA AİT
TEMA VE SÖZ VARLIĞININ KULLANIMI

(Yüksek Lisans Tezi)

Zeynep Şule ZENGİN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Eylül 2019

ÖZET

Bu yüksek lisans tezinde evrensel bilinçten yerele, kültürlerarası iletişim yöntemiyle hazırlanan ders materyallerinde, hedef dile ait temel kültürel unsurlardan uygulamalı halk biliminin temel konularına dair dil içerikleri ve temalarıyla hedef kitle için planlanan dil öğrenme sürecinin daha hızlı gerçekleşeceği düşüncesi tartışılmıştır. Hedef kitleye dilin sahip olduğu kültürel unsurlara ait söz varlığının anlamlı mesaj araçlarıyla verilmesi hem dil öğrenim sürecinin hızlı gelişmesini sağlayacak hem de kültürlerarası etkileşim ve iletişim için zemin hazırlayacaktır. Uygulamalı halk bilimi unsurlarına ait tema ve söz varlığının dil öğretim materyallerinde kullanılması ile kültürlerarası iletişim sağlanacak ve bu yolla temel dil becerilerini geliştirerek anlamlı dil girdileriyle öğrenme süreci daha hızlı ve etkili hâle getirilecektir.

Bilim Kodu : 31003
Anahtar Kelimeler : Uygulamalı halk bilimi, kültürlerarası iletişim, yabancı dil öğretimi
Sayfa Adedi : 65
Danışman : Prof. Dr. Nezir TEMUR

THE USE OF THEME AND VOCABULARY OF APPLIED FOLK SCIENCE IN THE COURSE
MATERIALS PREPARED FOR TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

(M. Sc. Thesis)

Zeynep Şule ZENGİN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

September 2019

ABSTRACT

In this thesis, the idea that the language learning process will be realized faster in the target audience is discussed with the language teaching materials prepared with the language contents and themes related to the basic subjects of applied folklore from universal consciousness to local, intercultural communication method and basic cultural elements of the target language. Giving the audience the vocabulary of the cultural elements of the language through meaningful message tools will provide a rapid development of the language learning process and prepare the ground for intercultural interaction and communication. It provides intercultural communication by using the themes and vocabulary of the applied folklore elements in the language teaching materials and thus improves the basic language skills and makes the learning process faster and more effective with meaningful language inputs.

Science Code : 31003
Key Words : Applied folklore, intercultural communication, foreign language teaching
Page Number : 65
Supervisor : Prof. Dr. Nezir TEMUR

TEŞEKKÜR

Hayatımın önemli kararlarında, eğitim hayatımda ve tez çalışmamda tecrübesi, bakış açısı ve destekleriyle bana danışmanlık yapan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Nezir TEMUR 'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Destekleri olmadan hayatımın daha zor ve anlamsız olacağını bildiğim aileme; güzel annem ve canım babama minnettarım.

Sabrı ve destekleri için hayat arkadaşım, eşim Emrah'a ve gücümün farkında olmamı sağlayan oğlum Yiğit Günay' a teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
1. GİRİŞ	1
2. DİL VE KÜLTÜR	3
2.1. Dil.....	3
2.2. Kültür	6
2.3. Dil ve Kültür.....	7
2.4. Uygulamalı Halk Bilimi	9
3. KÜLTÜRÜN KULLANIMI.....	13
3.1. Eğitimde Kültür.....	13
3.2. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür.....	16
3.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür	20
4. KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM.....	23
4.1. Kültürlerarası İletişim	23
5. TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ TEMEL UNSURLARI.....	33
5.1. Program	33
5.2. Materyal	34
5.3. Temel Dil Becerileri.....	36
5.3.1. Okuma.....	36
5.3.2. Konuşma	37
5.3.3. Dinleme.....	38

	Sayfa
5.3.4. Yazma	39
5.4. AOÖÇ'nin B1-B2 Düzeylerine Ait Dil Yeterlilikleri.....	40
6. UYGULAMALI HALK BİLİMİ UNSURLARININ DİL ÖĞRETİM MATERİYALLERİNDE KULLANIMINA DAİR TEMA VE İÇERİK UYGULAMASI.....	43
6.2. Müfredat	45
6.3. Metin ve Etkinlikler	48
6.3.1. Metin: Kırk Çıkarma.....	48
6.3.2. Metin: Kız İsteme.....	50
6.3.3. Metin: Kırk Yemeği	52
7. SONUÇ	59
KAYNAKLAR	61
ÖZGEÇMİŞ	65

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 5.1. AOÖÇ B1-B2 Dil Yeterliliği.....	41
Çizelge 6.1. Uygulama sınıfları Gazi-TÖMER	44
Çizelge 6.2. Müfredat	47

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
akt.	aktaran
AOÖÇ	Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi
TDK	Türk Dil Kurumu
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TÖMER	Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi
TÜRKSOY	Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
YTÖ	Yabancılara Türkçe Öğretimi

1. GİRİŞ

Yabancı dil öğrenmek, hedef dilin kurallarını öğrenmenin yanında ayrıca hedef dilin ait olduğu kültürü tanımak ve öğrenmek anlamına gelir. Toplumun maddi ve manevi varlığı ile yazılı ve sözlü değerlerini oluşturan kültür, dilden ayrı düşünülmemeyeceği için kültürel unsurlar hedef kitleye verilerek yabancı dil öğretiminde kültürel farkındalık oluşturma süreci başlamış olur. Dil bir anlaşma ve iletişim aracı olmasının yanında, kültür aktarıcısı rolü vardır ve bu nedenle dil öğretiminin temelinde, insanlar arasında doğru iletişimi sağlayarak ait olduğu toplumun kültürünü gelecek nesillere aktarmak ve diğer toplumlara bir farkındalık sağlamak gerekmektedir. Bu sebeple hedef dilin öğretiminde halk bilimi unsurlarına dil öğretim materyallerinde yer verilmelidir.

Yabancı dil öğretimi iki farklı kültürün karşılaştığı çok kültürlü bir ortamdır. Bu nedenle sağlıklı bir kültürlerarası iletişim sürecini yapılandırmak öğrenme sürecini hızlı ve anlamlı dil girdileriyle gerçekleştirmek için önemlidir. Hedef kitleye dil içeriklerinin sahip olduğu halk bilimi unsurlarının anlamlı mesaj araçlarıyla verilmesi hem dil öğretim sürecinin hızlı gelişmesini sağlayacak hem de hedef kitlede hedef dil kültürü araç olarak kullanılmak suretiyle kültürlerarası bir etkileşimin gerçekleşmesini sağlayacaktır. Bu iletişimin sağlanması da hedef dilin öğretilmesinde kültürlerarası yaklaşımın yöntem olarak seçilmesiyle olacaktır. Bu yüksek lisans tezinde Kültürlerarası İletişim Odaklı Yaklaşım uygulanmıştır.

Tezin ana konusunu, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, B1-B2 düzeylerindeki hedef kitleye, hedef dilin kültürel hayatında var olan uygulamalı halk bilimine ait unsurların içerdiği tema ve söz varlığının dil öğretim materyallerinde örtük veya doğrudan öğretim tekniğiyle verilmesi suretiyle hem daha anlamlı dil girdilerine maruz kalmalarını hem de hedef dilin konuşulduğu ülkede gerçekleştirilen bir dil öğretim modelinde söz konusu kültürel unsurlarla çeşitli kültürlerden gelen hedef kitleyle kültürlerarası iletişimi geliştirmeye yönelik içerik oluşturulmuştur.

Tezin amacı, B1-B2 düzeylerinde hedef dil öğretilirken, uygulamalı halk bilimi unsurlarına ait tema ve söz varlığının dil öğretim materyallerinde kullanılması ile kültürlerarası iletişimi sağlamak ve bu yolla temel dil becerilerini geliştirerek anlamlı dil girdileriyle öğrenme sürecini daha hızlı geliştirmeye yönelik bir yöntem önermektir.

Bu tezde evrensel bilinçten yerele, kültürlerarası iletişim yöntemiyle ve hedef dile ait temel kültürel unsurlardan uygulamalı halk biliminin temel konularına dair dil içerikleri ve

temalarıyla hazırlanan dil öğretim materyalleriyle dil öğrenme sürecinin hedef kitlede daha hızlı gerçekleşeceği düşüncesi tartışılmıştır. Eğer ki hedef kitle hedef dilin kültüründen kopuk bir öğrenim süreci geçirirse, öğreneceği kültürün unsurlarını anlamaya çalışmazsa dil öğrenimi planlanan süreden yavaş ve öğrenim zor olacaktır. Hedef kitleye dilin sahip olduğu kültürel unsurlara ait söz varlığının anlamlı mesaj araçlarıyla verilmesi hem dil öğrenim sürecinin hızlı gelişmesini sağlayacak hem de kültürlerarası etkileşim için zemin hazırlayacaktır.

Bu tez ile dil öğrenmek isteyen hedef kitleye dili öğretirken hem kültürel farkındalık kazandırılacak hem de bu farkındalıkla dil daha anlaşılır bir hâle gelecektir. Hedef kitleye dilin sahip olduğu halk bilimi söz unsurlarının anlamlı mesaj araçlarıyla verilmesi hem dil öğrenim süresinin hızlı olmasını sağlayacak hem de hedef dil, hedef kitlede kültürel araç olarak kullanılmasıyla kültürlerarası etkileşim sağlanacaktır.

Tezde, hedef dil seviyelerinden B1-B2 düzeylerine, dört temel beceriden okuma-anlama, yazma, konuşma ve dinleme becerisine uygun dil malzemeleri kullanılmıştır. Dil öğretim materyalleri hedef dilin halk bilimi unsurlarıyla, uygun bir dil içeriğiyle hazırlanmıştır. Uygulamalı halk bilimine ait bazı temalar belirlenmiş ve bu temalar çerçevesinde bir müfredat oluşturulmuştur. Müfredata uygun dil öğretim materyalleri hazırlanarak kültürel farkındalık oluşturma hedeflenmiştir.

Tez beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde dil-kültür ilişkisi, uygulamalı halk bilimi konuları ele alınmıştır. İkinci bölümde kültürün dil öğretiminde, yabancı dil öğretiminde ve Türkçenin yabancı dil öğretiminde kullanımından bahsedilmiş, AOÖÇ'nin kültüre ait yaklaşımları ve sınırlandırmaları anlatılmıştır. Üçüncü bölümde kültürlerarası iletişim yönteminden bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimindeki temel unsurları oluşturan program ve materyalden bahsedilmiş, dört temel beceri üzerine açıklamalar yapılmıştır. AOÖÇ'nin B1-B2 düzeyine ait dil yeterlilikleri verilmiştir. Beşinci bölümde diğer bölümlerden elde edilen verilerden yola çıkılarak, B1-B2 düzeyinde okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerisinde dil öğretim materyalleri hazırlanmıştır. Bu materyaller B1-B2 düzeyinde Türkçe öğrenen hedef kitleye uygulanarak elde edilen sonuçlarla sonuçlandırılmıştır.

2. DİL VE KÜLTÜR

2.1. Dil

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde B1-B2 düzeyindeki hedef kitle için Türk kültürüne ait unsurlara dil öğretim materyalleri içinde yer verilmeli midir? sorusunun cevabı dil ve kültür arasındaki ilişkisinin incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Dilin iletişim boyutunu ele alan sözlük tanımında dil, “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan” (TDK, 2019) olarak açıklanmıştır. Muharrem Ergin dili şöyle tanımlamıştır: “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendi kanunları içerisinde yasayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı” (Ergin, 1999: 3). Her iki tanım da görüldüğü gibi dilin ilk ve en önemli görevi insanlar arasında iletişimin kurulmasını sağlamaktır. İnsanoğlu hislerini ve düşüncelerini anlatma ihtiyacı duyar, bu bazen sözle bazen işaretlerle olur. Bu ihtiyaç dil sayesinde giderilmektedir.

Demirel ise dilin tanımını, dilin özellikleri ve işlevinden yola çıkarak aşağıdaki gibi maddelemiştir.

1. Dil bir sistemdir.
2. Dil seslerden oluşur.
3. Dil bir iletişim aracıdır.
4. Dil bir düşünce aracıdır.
5. Dil insanların oluşturduğu toplumlarda kullanılır (Demirel, 1999: 9-10).

Dil, "Muhakemenin uzanabildiği sınırları, duyguların erişebildiği bölgeleri, hayalin tanıyabildiği görüntüleri adlandıran bir sistemdir." (Güzel, 2014:18). Yukarıdaki tanımlara bakıldığında dilin kendi içinde kuralları olan bir sistem olduğu görülmektedir. Dil, insanların kendilerini ifade etmelerini ve iletişim kurmalarını bir sistem hâlinde gerçekleştirir. Dil kendine ait özellikleri ve kuralları belirleyerek yerini bulur ve toplum içinde yaşar ve toplumları, toplumların kültürlerini yaşatır.

Dil toplumlara ait tüm bilgileri barındırır, aktarır ve saklar. Dilin çok yönlü olması bu özelliğinden gelir. Sadece iletişim aracı değildir, toplumların bilgi hazinesidir. Bir topluma

ait öğrenmek istediğimiz pek çok şeyi o toplumun dilinde bulmak mümkündür. Doğan Aksan,

"Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sınırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklüğü bir varlıktır. O gerek insan, gerek toplum, gerekse insan ve toplumdaki ayrı düşünülmemeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgisi bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur" (Aksan, 2009:11),

diyerek dilin etki alanını vurgulamıştır.

Aynı zamanda dil kendi yönünü belirleyerek gelişir. Bu değişim ve gelişim dilin kendi kurallarını ortaya koyması ile olur. Zamanla olaylar ve yaşanan koşullar dilleri farklılaştırır.

"Dil, yaşamın bütün alanlarında, günlük yaşamın en yalın olaylarında, bilimin ana formlarında, gelenekler ve törelerde, inançlarda ortaya çıkar; dil, her türlü maddesel yaşamın, tekniğin, ekonominin de koşuludur; dinde, hukukta, felsefe ve sanatta yeri vardır. Dilin etkide bulunan gücü, dilde izini bırakan dünya tablosu ile yaşamın bütün alanlarına yayılır. Buna karşılık dil de, her bir alanın özel gereksinimleri ve koşulları ile kendi çevresini ve yönünü belirler ve ona göre gelişir." (Akarsu, 1998: 40).

Dilin gelişimi, etkileşimde bulunduğu toplumlar, olaylar, alanlar ile gerçekleşir. Etkileşimler, dilin yeni kelimeler almasına ve kendi kelime hazinesinden vermesini sağlar.

Ortak duyguların, inançların, düşüncelerin, zevklerin farkına varılması insanlar arasında bir bağ oluşturur. Bu farkındalık dil sayesinde olur. Bu farkındalığın oluşması demek, kalabalık insan topluluğunun millet hâline gelmesi demektir. Dilin önemli işlevlerinden biri de budur. Mehmet Kaplan, dilin toplulukları millet hâline getirdiğini şu sözlerle ifade etmiştir: "Dil, duygu ve düşünceyi insana aktaran bir vasıta olduğu için, insan topluluklarını bir yığın veya kitle olmaktan kurtararak, aralarında "duygu ve düşünce birliği" olan bir cemiyet, yani "millet" hâline getirir" (Kaplan, 1999: 35).

Dil bir millet yarattıktan sonra o millete ait söz varlığını, kültürel unsurlarını korur. Bu koruma sayesinde geçmişten geleceğe aktarım gerçekleşir. Bu aktarım da milletlerin kültürel kimlik kazanmasını sağlar. "Her millet dilini kendi ihtiyaçlarına, kültür ve medeniyet seviyesine, zevkine göre yaratır. Dil tıpkı ev gibi bir milletin duygu, düşünce ve hayatının barınağı, korunağıdır." (Kaplan,2004: 143). " İnsan yığınlarının millet olabilmesinde dilin önemli bir yeri bulunmaktadır. Her birey, mensubu olduğu milletin kültürünü bir şekilde öğrenmek ve o milletin kültürel kimliğini kazanmak zorundadır. Çünkü milletler camiasında insanlar, onları diğerlerinden farklı kılan ve biricik yapan milli

kültürleriyle tanınırlar. İnsanlar gibi milletler de varlıklarını sürdürebilmek için millî kültüre ihtiyaç duyarlar (Kırkkılıç ve Sevim, 2012: 360-362). Dil, içinde yaşadığı milletin kültürünün yaşamasıyla hayatta kalır; bunlardan birinin ölmesi ile birlikte dil yok olur. Görüldüğü üzere dil ve millet birbirini yaşatan, besleyen ayrılmaz parçalardır. Günümüzde yaşayan toplumların bazılarının dillerinin yok olduğunu ve yok olma tehlikesi yaşadığını görmek mümkün. Bunun en temel nedeni o toplumların kültürel anlamda yok olmalarıdır.

Ünalın dil ve toplum ilişkisi hakkında şu sözleri söylemiştir: "İnsanın varlığı dil ile mümkün olduğu gibi, toplumların varlığı da ancak dil ile mümkün olmaktadır. Dil yoksa toplum da yoktur. Dil, bir toplumun kültür kimliğidir. Dil, bir toplumu sarıp sarmalar; ona biçim verdiği gibi, onun biçiminden de etkilenir" (Ünalın, 2014: 14).

"Her millet dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu esnada o, akan bir nehir gibi, içinden geçtiği her topraktan bazı unsurları alır. Her medeni milletin konuşma ve yazı dili, karşılaştığı medeniyetlerden alınma kelime ve deyimlerle doludur. Bu bakımdan her milletin dili, o milletin çağlar boyunca yaşadığı tarihin adeta özetidir. Dile bu gözle bakılırsa mana kazanır" (Kaplan, 1999:140).

Kaplan ve Ünalın'ın dil üzerine düşüncelerine göre, dil bir milletin tarihî ve kültürel kimliğidir. Milletlerin tarih içerisinde gittikleri coğrafya, etkileşimde buldukları toplumlar, yaşanan önemli olaylar hakkında bilgi verir. Kültürel özellikleri kendinde barındırır. Dil bu özellikleriyle milletleri birbirinden ayırır.

"Dille ilgili her türlü yaşayış ve davranış tarzı, ifadesini hemen hemen bütünüyle dille gerçekleştirebilmektedir. Maddî ve manevî kültürün sınırları içine giren bütün kavram ve kelimeler dilin içinde, dilin sözlüğünde yer almaktadır. Bu bakımdan dil, kültürün ilk ve temel unsurudur. Bu niteliği ile dil, milletleri birbirinden ayıran özelliklerin de en önemlisidir" (Ünalın, 2014: 31).

Aksan, dile ait unsurların o ulusa ait maddî ve manevî özellikleri hakkında bilgi vereceği görüşünü savunmuştur. "Kimi zaman bir tek sözcüğün bile bir kültür varlığı sayılan dilin en ufak birliği olarak ulusun inançları, gelenekleri, bireylerin kendi aralarındaki davranış ve ilişkileri, maddî ve manevî kültürü üzerinde fikir verebileceğini söyleyelim." (Aksan, 2009: 67).

Dilin önemli işlevlerinden olan kültür aktarımı konusu üzerinde durmuştur. "Toplumlar sahip oldukları kültürü, dil vasıtasıyla bugüne yaymakta ve geleceğe taşımaktadır. Dilin işlevlerinden biri, kültür aktarımını sağlamasıdır. Kültür aktarımı, bir millete ait kültürel özelliklerin yeni nesillere anlatılması, kavratılması ve benimsetilmesidir" (Melanhoğlu, 2008: 65).

Dilin tanımlarında ve özelliklerinde kültür kavramının sıkça geçtiği görülmektedir. Dil ile kültürün ilişkisini ele almadan önce kültür kavramına ve kavramsal alanına göz atmak gerekmektedir.

2.2. Kültür

Türk Dil Kurumu'nun Türkçe sözlüğünde kültür kelimesi, "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin" (TDK, 2011:1558) olarak tanımlanmıştır.

Mehmet Kaplan (1999:30) kültürü şu şekilde tanımlamıştır: "Kültür, maddi ve manevi her şeyi işlemek ve geliştirmek demektir. İnsanoğlu tabiatı işleyerek kendi iradesi altına aldığı gibi, kendisini de maddi ve manevi olarak işlemiştir. Teknik tabiatı, spor ve tıp vücudu, sanat duygu ve hayali, ilim ve felsefe düşüncüyü işlemekle vücuda gelmiştir."

Başka bir kültür tanımı, "Kültür, bir milletin yüzyıllar boyunca oluşturduğu algı, ilgi, tutum ve davranışlarla tezahür eden yaşam biçimi, maddi ve manevi değerler toplamıdır ve nesilden nesile miras olarak aktarılarak gelmektedir. Kültür hayatın her safhasında insanı kuşatan duygu ve düşüncenin yaşama yansıyan hâlidir" (Göçer, 2012:50-51) şeklindedir.

Kültürün çok çeşitli tanımları yapılmıştır. Yukarıdaki tanımlarda da görüldüğü gibi kültür tanımının ortak noktası toplumun maddi ve manevi değerleridir. Bu yaratılan maddi ve manevi değerler toplumların doğal yaşamı içerisinde oluşmuştur. Toplumların yaşam şekilleri, davranışları, inançları bu değerleri şekillendirir. Bu değerler sonraki nesillere aktarılarak yaşatılır. Topluma dair her türlü özelliği taşıyan kültürel unsurlar yaşam içerisinde insanların duyguları ve düşünceleri ile oluşturulmuş ve davranışlar geliştirmiştir. Bu yüzden kültür toplumsaldır. Toplumdaki iletişimi, uyumu ve birliği sağlar. Dil ile bir sonraki nesile aktarılarak kültürün sürekliliği sağlanır. Bu süreklilik toplumu yaşatır.

Malinowski ise kültüre başka bir açıdan yaklaşmış, istekler ve ihtiyaçlar üzerine kurduğu teorisinde kültürü, "İhtiyaçların giderilmesi ve somut problemlerin çözümünde yardımcı araç" olarak tanımlamıştır (Malinowski,1992:22). Kültürü oluşturan öğeler, insanın yaşamda karşılaştığı problemleri çözmek için ihtiyaca yönelik oluşturulmuş öğelerdir. Örneğin Türk kültüründe askere giden kişiye asker parası verilir, bu gelenek askerin askerde maddi ihtiyaçlarını gidermesi amacıyla hizmet etmektedir.

Malinowski aynı zamanda kültürün düşüncelerden, hareketlerden ve nesnelere oluşan bir sistem olduğunu söyler. "Kültür bir nesnelere, eylemler ve zihniyetler sistemidir." (Malinowski,1992:22). Kültürün maddi ve manevi iki yönü vardır. Kültürün maddi olan yönü kültürel nesnelere, davranışlardır, manevi yönü ise zihniyetler, toplumların bakış açılarıdır.

Ziya Gökalp, kültürün insanları bağlayıcı özelliğinden bahsetmiştir. "İnsan toplumlarının bütün fertlerini birbirine bağlayan, yani kişiler arasındaki uyumu sağlayan kurumlar hars kurumlarıdır. Bu kurumların tamamı o toplumun 'hars'ını oluşturur." (Ziya Gökalp, 2013:17). İnsanların birbiri ile uyum içerisinde yaşaması için ortak noktaların ve bağların olması gerekir. Kültür bu bağlıdır.

Kültür aynı zamanda düzenleyicidir. İnsanların bir arada yaşaması için gereken yazılı olmayan kuralları içerir. Bu kurallar toplumdaki insanların yaşam şekillerine, ilgilerine, düşünce tarzlarına, değerlerine göre şekillenir. İnsanlar bazen sebebini bilmeden kültüre göre tutum ve davranış oluştururlar. Bu kurallar toplumdaki her birey için kapsayıcıdır.

Kültürü oluşturan öğeler, dil, din, sanat, edebiyat, coğrafya, tarih, giyim, yemek, mimari, ahlak, hukuk, yaşam şekilleri, bakış açıları, inançlar ve zevklerdir. Dil, kültürün en önemli öğesidir. Kültür dil sayesinde yayılır ve nesilden nesile aktarılır. Dil kültürü yaşatır ve korur. Aynı zamanda kültüre bağlı olarak kelime hazinesini geliştirir. Kısacası dil ile kültür ayrı düşünülemeyen, birbirini besleyen, yaşayan toplumun önemli iki unsurudur.

Dil ve kültür iç içe yaşayan iki kavram alanıdır. Bu nedenle ikinci bir dil veya yabancı dil öğretiminde bu unsurları birbirinden farklı iki kavram alanı olarak düşünmek veya aynı unsurlar şeklinde düşünmek hatalı bir yaklaşım olacaktır. Mehmet Kaplan, "Dil kültürün temeli olduğuna göre, bir milletin dil ile ifade ettiği sözlü, yazılı her şey kültür kavramına girmektedir" (Kaplan, 2010: 151). diyerek dil ve kültürün ayrılmaz ve birbirini tamamlayıcı özelliğini vurgulamıştır.

2.3. Dil ve Kültür

Toplumun millet olma özelliğini taşıyan kültür ve dil birbirinden ayrı düşünülemeyen, birbiriyle yakın ilişkili iki önemli kavramdır. Umay Günay, dil ve kültürün birbirini tamamlayıcı iki kavram olduğunu söylemiştir. "Dil ile kültür birbiriyle yakından ilişkili iki kavramdır. Dil kültür ile yaşamaktadır, kültür de dil ile gelişmektedir ve biriktirilmektedir (Günay, 1995: 9).

Dil, millî hafızayı oluşturan maddi ve manevi değerleri içinde barındıran bir hazinedir. Kültür, millet olmayı sağlayan ortak değerlerdir. Bu ortak değerleri, toplumun kültürel yapısına dair pek çok şeyi bir toplumun diline bakarak öğrenmek mümkündür. "Dil konuşulduğu toplumun özelliklerini en iyi yansıtan kurumdur. Toplumun ortaya koymuş olduğu kültürel değerlerin izleri dil ile kendini göstermektedir." (Akarsu, 1998: 83).

Toplumun tarihi, değerleri, müziği, edebiyatı, yaşam şekilleri yani millet olmayı sağlayan ortak değerler kelimelerle, deyimlerle dil hazinesinde birikir ve gerektiğinde dil sayesinde kullanılarak ortaya çıkar. "Bir toplumun kültür seviyesini ve dünya görüşünü tespit etmek isteyenlerin o toplumun dilini incelemeleri yeterlidir." (Ünalın,2014: 32). Dil kültürel unsurları içinde barındırır, sunar ve korur. Toplumun kültür varlığını dil sayesinde tespit etmek mümkündür.

Bir topluma ait kültürün oluşması ve gelişmesi dilin varlığı ile mümkündür. Dilin kültür üzerinde önemli bir rolü vardır. "Dil ile kültür arasındaki bağlar oldukça kuvvetlidir. Diğer kültür öğeleri ile kıyaslanacak olursa dil, kültürün oluşumunda ve gelişmesinde daha etkili bir unsurdur. Hangi düzeyde değerlendirilirse değerlendirilsin, kültürün kuruluşunda dil önemli bir rol oynar" (Uygur, 2006: 19).

Dilin aktarım görevi sayesinde toplumun kültürel unsurları aynı toplumda yaşayan insanlara aktarılır ve bu aktarım insanları birbirine bağlar. Geçmişini ve kültürünü bilen ve gelecek nesillere aktaran milletler güçlenerek yaşamaya devam edeceklerdir.

"Dil kültür ilişkisinin diğer bir yönü de dilin kültürün aktarıcısı olmasıdır. Millet olmanın ve millet olarak yaşamaya devam etmenin temel şartlarından biri hem fertler arasında hem de nesiller arasında kültürel bağların sağlam kurulmasıdır. Dil, toplumun dünü bugünü ve yarını arasındaki bağı kurabilecek en kuvvetli kültür unsurudur" (Temizyürek, 2001: 404).

Murat Özbay, dildeki kavram ve kelimelerle kültürel birikimleri aktararak, sosyal kontrol unsurlara göre atasözü ve deyimlerle toplum bilgilendirilmektedir.

"Değer, norm ve sosyal kontrol unsurları nesilden nesile dil ile aktarılır. Kavram ve kelimeler yoluyla nakledilir. Kelimelerin zaman içerisinde kazandığı çok çeşitli anlamları, kültüre ait birtakım birikimleri, değer yargılarını, inançları ifade etmektedir. Özellikle atasözü ve deyimlerimizde değer, norm ve sosyal kontrol unsurları çok belirgin bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Mesela "Besle kargayı, oysun gözünü" nankörlüğü, "Ağaç yas iken eğilir." eğitimi, "Keskin sirke küpüne zarar." öfkeyi anlatan özlü sözlerdir. Toplum, bunlarla bireyleri önceden ikaz etmekte, onların davranış şekillerini ortak değer, norm ve sosyal kontrol unsurlarına göre belirlemelerini istemektedir" (Özbay,2002: 114).

Dilde yaşıyan kelime ve kelime grupları, deyimler ve atasözleri toplumun kabul ettiği değerleri, kuralları ve yaşayış tarzlarını barındırır.

"Günlük dil veya edebî dil, baştanbaşa bir kültür hazinesidir. Türkler içinde yaşadıkları her medeniyet çağında dili halı gibi işlemişlerdir. Ben Kaşgarlı Mahmud'un Divan u Lügati't - Türk'ünü roman gibi birkaç kere okudum. Dede Korkut gibi o da atlı göçebe medeniyetine ait bir hazinedir. Size ondan eski Türk medeniyeti ile ilgili iki söz zikredeceğim. Birisi o devir Türkü'nün yaşayış tarzını özetleyen bir atasözü: " Kuş kanadı ile er atı ile". O devir Türk medeniyeti ata dayanır. At, o devir Türk medeniyetinin anahtarıdır. Eski bir Türk efsanesine göre Türk, gökyüzünden yeryüzüne atlı olarak inmiştir. Bilindiği gibi Türk şamanları Gök tanrısının katına ata veya kartala binerek yükselirler. Divan u Lügati't-Türk'te geçen bir kelime bana dilin arkeolojiden daha önemli bir kültür hazinesi olduğunu öğretti" (Kaplan,1999: 11).

Dilin kendini geliştirmesi, etkili olabilmesi ve yaşayabilmesi için toplum içinde kuvvetli kültürel bağ olmalıdır. Dil ve kültür birbirlerine ihtiyaç duyarlar bu yüzden dil, kültürün; kültür de dilin vazgeçilmez öğeleridir. "Kültür, nesilden nesile aktarılmak için dile muhtaç; toplumun duygu düşünce ve tam anlamıyla hayat tezahürlerinin somut hâle bürünmesinin aracı olan dil için de kültür bir ihtiyaçtır." (Göçer, 2012:53).

2.4. Uygulamalı Halk Bilimi

Halk bilimi, 19.yüzyılda uluslaşma ideolojisinden etkilenecek ortaya çıkmış bir bilim dalıdır. Halk bilimi, halkın tecrübe ve deneyimleriyle elde ettiği bilgiyi, ortaya koyduğu ürünleri kendi yöntemleriyle derleyerek, halka ait kültürel kodları belirler ve inceler. Bu kültürel kodların tarihî süreçler içerisindeki tabakalaşması, tekâmülü ve bugünkü görünümü, işlevi vb. gibi bilgi alanlarına yönelik bakış açıları sunarak belli yaklaşım ve yöntemlerle incelemeye tabi tutar.

"Halk bilimi, Batı Avrupa'daki aydınlanma çağı düşünce akımlarından beslenerek doğan bir bilim dalı olarak, XIX. yüzyıla damgasını vuran "uluslaşma" ideolojisinden olabildiğince yararlanarak kurumlaşmış ve ortaya çıktığı günden günümüze çeşitli ideolojik, kültürel hareketlerle yeni kurumsal çerçeveler kazanarak günümüze gelmiştir" (Oğuz, 2013:41).

Halk bilimi milletin kültürüyle ilgilenir, kültürü kendi yöntemleriyle araştırır, derler, korur ve aktarır. "Halkbilim, bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ilişkin maddi ve manevi alandaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemleriyle derleyen,

sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son aşamada da bir birleşime vordırmayı amaçlayan bir bilimdir" (Örnek, 1995: 15).

Halk biliminin amacı kültürel hafızayı korumak ve yaşatmaktır. Maddi ve manevi kültürel ürünleri gelecek nesillere aktarır. "Halk bilimi, belli bir bölge, ülke veya daha geniş bir alanda geleneksel kültürün araştırılması, incelenmesi ve yaşatılarak genç kuşaklara aktarılmasını konu edinen bir bilim dalıdır." (Ekici, 2013:41) "Folklor, millî kültür denilen pek çok unsurdan oluşan birikimin tarihî gelişim içinde bir milletin çeşitli grupları tarafından farklı ölçülerde yaşanan verilerinin varyantlarına ve bu verileri inceleyen ilme verilen isimdir." (Günay,1994:18).

Halk biliminde insana dair birçok konuyu görmek mümkündür. İnsan davranışlarının nedenleri, davranışlar sonucunda oluşan ritüeller, halk hekimliği, yemek kültürü, geleneksel danslar, günlük yaşam, giyim kuşam, edebiyat, sanat, mimari ve insana dair pek çok şey halk biliminin inceleme alanına girmektedir. Bu inceleme bir köy, bir bölge, bir ülke ya da geniş bir coğrafya üzerindeki geleneksel kültürü araştırmadır. Özkul Çobanoğlu (2010:19) halk bilimini şu şekilde tanımlar: "Halkbilimi veya "Folkloristik" en geniş anlamda bir tanımlanışıyla insan davranışlarını ve geleneklerini çalışarak, objesi olan insanı daha iyi anlamaya ve onun hakkında daha derin bir bilgiye kavuşmak amacıyla on dokuzuncu yüzyıl başlarında ortaya çıkan bağımsız bir bilim dalıdır." Diyerek halk biliminin, yerellikten, ulusallığa ve ulusallıktan da evrenselliğe geçerek insanlığın ortak kültürüne veya uygarlığa katkıda bulunduğunu söyleyerek halk biliminin önemli işlevini belirtir.

"Folklor, insanoğlunun kimliğini ve geçmişini öğrenme arzu ve ihtirasından kaynaklanarak gelişen bir araştırma alanı, sosyal ve beşeri ilimler arasında yer alan müstakil bir disiplindir." (Yıldırım, 1998:76) Halk bilimi, insanı, yaşam şeklini, kültürünü incelediği için pek çok bilimle ortak noktası vardır.

"Halkbilimi birçok bilimlerin kavşak yerinde bulunan, ya da onlarla birçok konuları ortaklaşa paylaşan bir bilimdir: Ruhbilim, dilbilim, toplumbilim, arkeoloji ve prehistuar, genel olarak tarih, özel olarak da din, edebiyat ve sanat tarihleri, topluluk ve insanlık bilimlerin dışında da hekimlik, bitkiler bilimi, hayvanlar bilimi...uzaktan yakından halkbilimi ile ilişkileri olan bilimlerdir" (Boratav: 1988:6)

Halk biliminin sınırları içerisinde yer alan kültür verimleri UNESCO tarafından belirtilmiştir. "Halk edebiyatı tanımı içinde yer alan her türlü ürünle bunun dışında kalan maddi ve manevi ürünlerin tümü halk bilimi sınırları içinde yer alır." (Sezen, 1995:4)

Oğuz'un "Küreselleşme ve Uygulamalı Halk Bilimi" kitabında UNESCO tarafından belirlenen "korunması hedeflenen kültür verimlerini şu şekilde özetlemiştir: (Oğuz 2013:32).

- a) Sözlü anlatımlar,
- b) Gösteri sanatları,
- c) Toplumsal uygulamalar, ritüeller, festivaller,
- d) Doğayla ilgili bilgi ve uygulamalar,
- e) El sanatları gelenekleri

Oğuz'a göre, UNESCO "Halk edebiyatı verimlerinin bir araştırma konusu olmaktan çıkarak yaşayan kültürün bir parçasına dönüştürmektedir" (Oğuz 2013). Bu amacın gerçekleşmesi halk bilimini uygulamalı çalışmakla mümkündür.

"Halk bilimini uygulamalı çalışmak halk kültürünü ve halk hayatını toplumsal bir araştırma, inceleme ve yararlanma alanı olarak görmek olarak özetlenebilir" (Oğuz, 2013:44-45). Uygulamalı halk bilimi, halk kültürünü ve hayatını yansıtan geleneksel ürünlerin, yaşamsal ve iletişimsel ihtiyaçlarla ortaya çıkmış ürünlerin çağdaş bir şekilde yorumlanmasıdır.

"Halk bilimindeki işlev kavramı, kendi dar kapsamını kavrayan tanımlamalardan kurtularak, uygulamalı halk bilimi çalışmalarıyla toplumsal süreklilik içinde gelişmeye işaret eden yeni bir anlam kazanmıştır. Geleneksel bir ürünün kendi geleneksel anlatım ortamında ne tür bir işleve sahip olduğunu belirleyen ve bundan sonrası için bir söz söylemeyen işlev araştırmaları uygulamalı halk bilimi sayesinde yeni bir boyut kazanmıştır. Böylece, eski geleneksel ürün, gösterim veya iletişimlerin yeni ve çağdaş ürünler, iletişimler, etkileşimler veya kurumlar açısından ne tür işlevler yüklenebileceği sorgulanmaya ve bunun sonuçlarından halk bilimcilerin sınırlı iletişimlerinde değil bütün toplumsal kesimlerin nasıl yararlanabileceği araştırılmaya başlanmıştır" (Oğuz,2013:43)

Kültürel mirasın ulaşılmaz, aktarılmaz, anlaşılabilir bir unsur olmadığını göstermek ve koruma altına alınan kültür ürünlerinin toplumlar için önemli olduğunu vurgulamak, bu ürünleri sosyo-kültürel dokularını bozmadan korumak, geliştirmek, sunmak ve küreselleştirmek halk bilimini uygulamalı çalışmakla mümkündür. Bu sayede insan ilgisini bu ürünlere çevirerek yaşamın vazgeçilmez bir parçası hâline getirecektir.

"Kültürden kültüre, ülkeden ülkeye blok halinde kültürel aktarımların yaşandığı günümüzde, kültürün sürekliliğinin korunarak değil yayılarak sağlanabileceği, aksi durumunda yerel kültürlerin yok olma sürecine gireceği olgusu karşısında, genelde Türk sosyal bilimcilerin özelde Türk halk bilimcilerin araştırma yöntem ve stratejilerini yeniden gözden geçirmeleri ve halk biliminin inceleme alanına giren Türk kültür ürünlerini insanlığın evriminin basamaklarını oluşturmaya çalışan bilimlere ham malzeme veren ilkel kültürler kategorisinde çalışmak yerine, kültür verimlerini yerelden ulusala ulusaldan küresele kazandırma süreçlerine hizmet edecek biçimde araştırmaları gerekmektedir." (Oğuz, 2013:24)

Kültürlerin dünya ülkeleri tarafından kabul görmesi, yayılmasının hızlanması için kültürel ürünler küreselleşme sürecine dâhil edilmelidir. Bu sürecin başarılı olması kültürlerin yok olmasını engelleyecektir. Kültürel malzemeyi küreselleştirmenin çeşitli yolları vardır. Bunlardan biri de dilin kullanımınıdır. Yabancı dil öğrenmek isteyen kişi dil ile birlikte kuşkusuz o toplumun kültürünü de öğrenecektir.

Milletler kültürlerini önce kendi ülkesindeki çocuklara, gençlere, bireylere aktarırsa ve benimsetebilirse sonra küreselleşme yoluna gidebilir. Önce kültürün korunması ve yaşatılmasını sağlamak gerekmektedir. "Kültürünüzün kendi öz çocuklarınız tarafından sürdürülmesini istiyorsanız, onun küre tarafından da benimsenebilir ve uygulanabilir yorumlarına ulaşmanız gerekmektedir" (Oğuz, 2013:39).

Ülkelerin bir stratejiye dönüştürdüğü dil politikalarının çalışmaları kadar kültür politikaları üzerinde de çalışılmalıdır. Çünkü kültürler toplumdaki uyumu ve birliği sağlar. Bir sonraki nesile aktararak kültürün sürekliliği sağlanır. Bu süreklilik toplumu yaşatır. "Halk bilimi, yeni küresel çağın en yerel ve geçerli kültürel, yerine göre uzlaşma, yerine göre savunma veya saldırı aracı olacaktır" (Oğuz,2013:40).

Eğitimde, ana dilinde eğitim gören öğrencilere ve yabancı dil öğrenmek isteyen bireylere uygulamalı halk bilimi önemli faydalar sağlamaktadır. İçinde yaşadığı toplumun kültürünü bilen, yaşayan ve yaşatan nesiller yetiştirmek için eğitim hayatında uygulamalı halk bilimi yöntemlerinden faydalanmak gerekmektedir. Uygulamalı halk bilimi sayesinde kültür aktarımı sağlanmakta, milletini seven, bağlı bir nesil yetiştirilmektedir. Yabancı dil öğretiminde ise uygulamalı halk bilim sayesinde hedef kitleye kültürel farkındalık sağlanabilir. Dilini öğrendiği toplumda yaşamaya çalışan bireyin uyum sorunu çekmemesi, öğrendiği dile hâkim olabilmesi için uygulamalı halk bilimi unsurları hem dil materyallerinde hem de pratikte kullanılarak kültürlenme süreci kolay ve etkili hâle gelebilir. "Uygulamalı halk bilimi, halk hayatı ve halk kültürü ürünlerinin kurumsal bilgi birikimi oluşturmak için araştırılmasının ötesinde, bu ürünlerin bugünün ve geleceğin ekonomik, kültürel, eğitimsel ve toplumsal ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli hareket alanları sunmaktadır" (Oğuz,2013:77).

3. KÜLTÜRÜN KULLANIMI

3.1. Eğitimde Kültür

Bir milletin millî birlik ve beraberliğini sağlaması için kültürel değerlere sahip çıkması gerekir. Bu duygunun gelişmesi için de milletlerin geleceğini oluşturan genç nesillere millî, manevi ve kültürel değerler öğretilmeli, benimsetilmeli ve bu değerlerin yaşatılması sağlanmalıdır. Vatan ve millet sevgisi, aile ve toplum saygısı aşılmalı, millî bilince sahip olmalı ve millî sorumlulukları yerine getirilmelidir. Bireylerin içinde doğup büyüdüğü topluma dair bilgi sahibi olması toplumda karşılaşacağı her türlü davranışa hazırlıklı olmasını sağlayacaktır.

"Toplumlar için kültür aktarımı sosyal yaşam açısından önemlidir. Bireylerin topluma uyum sağlamaları, daima iyi bir akademik bilgiye sahip olmalarından daha önemlidir. Toplum fertten her bakımdan kendisine uymasını ister. Farklı bir ifade ile toplum, ferdin diğer bireyleri rahatsız etmeden ve kendisi de rahatsız olmadan yaşaması yönünde baskıcıdır. Ferdin her türlü uyumsuzluğu toplumu rahatsız eder. Bu türlü hallerde fert, gelenek ve göreneklerden, dini kurallardan ya da yazılı hukuk kurallarından kaynağını alan yaptırımlarla karşılaşır" (Tural, 1992: 32-33).

Bu yaptırımların ya da içinde yaşadığı toplumun gerekliliklerinin bireyleri rahatsız etmemesi için kültürel aktarım gerekmektedir. "Eğitim, kültürlemenin bilinçli, erekli veya istendik şartlamalarını içermektedir" (Güvenç, 2005: 125). Kültürel aktarım, eğitimle istenilen düzeyde, şekilde, bir sistem içerisinde gerçekleşebilir. "Ayrıca kültürleme kavramı, bilinçli ya da bilinç dışı, yaygın, kendiliğinden, rastlantısal ve bireysel öğrenmeleri ve şartlanmaları da kapsar" (Demirel, 2014, 8).

Toplum düzeninin sağlanması, toplu yaşamın kurallarını bilmekle mümkün olur. Bu kurallar, beklentiler, değerler, görevler bireylere öğretilmelidir. "Çocuklar içinde yaşadıkları toplumun kurallarını bilmezler. Paylaşmayı, yardımlaşmayı, işbirliği içinde çalışmayı, duygularını ve düşüncelerini içinde yaşadıkları kültürün uygun gördüğü biçimde ifade etmeyi sonradan öğrenirler. Toplu yaşamak ve topluma uyum sağlamak için bu davranışların öğrenilmesi gerekir" (İnanç, 2004: 9). Kültürel öğrenme süreci ailede başlar çevresiyle ve okulla devam eder. Bu süreçte aile büyükleri çocuklarına belli düzeyde farkında olarak ya da olmayarak toplumun yaşama şekilleri, kuralları, gelenek ve görenekleri ve diğer kültürel öğeler hakkında bilgiler verirler. Bazen bir ritüeli neden yaptığını açıklayarak, bazen uygulayarak, deyimleri kullanarak, bir masal anlatarak kültür aktarımı yaparlar. Buna kültürleme denir.

Kültürleme “Toplumların kendisini oluşturan bireylere belli bir kültürü aktarma, kazandırma, toplumun istediği insanı eğitip yaratma ve onu denetim altında tutarak kültürel birlik ve beraberliği sağlama, bu yolla da toplumsal barış ve huzuru sağlama sürecidir.” (Güvenç, 2004: 85). Bu sürecin başlaması aktarımla olur. Birey önce kültürü edinir. Öğrendiği kültürü sever ve benimser. Olumlu tutum sergileyerek davranış oluşturur. Daha sonra kültürel unsurları saklar, korur ve aktarır. Yaşam içerisinde uygular ve sonunda kültürel kimliği geliştirir. Millî kültür unsurlarının aktarılması ya da edinilmesi ile başlayan süreç kültürel kimliğin gelişmesi ile sonuçlanır. Erkal bu durumu çalışmasında şöyle dile getirir:

"Kültürel kimlik doğuştan gelmeyip daha sonra öğrenilenlerle gelişir. Kültürel kimlik, milletin maddi ve manevi değerlerinden, örf ve adetlerinden, güzel sanatlarından, inançlarından, edebiyatından, müziğinden, ana dilinden, mimarisinden, tarihinden ve diğer bütün milli değerlerinden zevk almayla, bunları kabullenip kendi varlığını bunlarla ifade edebilmeye alakalıdır" (Erkal, 2000: 150).

Kültürel değerler sosyal hayatı şekillendiren, insanların davranışlarına yön veren toplumların en önemli kültür unsurlarıdır. Bu değerler kültürel kimliğin oluşma sebebidir. Millî kültürün zevklerini, dünya görüşünü, inançlarını, yaşam şekillerini yansıtan, yaşatan, koruyan maddi ve manevi her ürün kültürel kimliği oluşturmada etkilidir.

Kültür aktarımı bir millete ait kültürel özelliklerin yeni nesillere anlatılması, kavratılması ve benimsetilmesi işidir. Kültür aktarımı denildiğinde karşımıza çıkan iki önemli kavram vardır. Öncelikle bu iki kavramı açıklamak ve bunlarla ilgili bilgi vermek gereklidir. Bunlar, sosyalleştirme ve kültürlenmedir. Sosyalleştirme, çocuğa, mensubu olduğu milletin kültürel değerlerini, töre, örf, adet, gelenek ve göreneklerini anlatma, öğretme ve benimsetme işidir. Bu işlem sonrasında çocuk toplumsal yaşama uyum sağlayarak sosyalleşir. “Sosyalleşme öğrenme yoluyla gerçekleşir. Çocuklar kavrama ve taklit yoluyla kültürün adet ve değerlerini kazanırlar” (İnanç, 2004: 10). Kültürlenme, kültürel kimlik oluşturma hedeflerine ulaşabilmek eğitimle mümkün olabilir. Eğitimle sistemli kültür aktarımı yapılabilir.

Kültür aktarımı üzerinde ciddi çalışmalar yapılması ve sistemli hâle gelmesi önemlidir çünkü günümüz toplum yapısı değişmiştir. Önceden çocuklar kültüre ait pek çok unsuru ev ortamlarında ailelerinden öğreniyorlardı. İlk kültürel aktarım aileden başlıyordu. Günümüzde ise bu çok mümkün olmamaktadır. Tek görevi evde kalıp çocukları ile ilgilenmek olan anne modeli yerini artık çalışan anne modeline bırakmıştır. Anne çocuklarıyla ilgilenmek için yeterli vakti bulamamaktadır. Aynı şekilde babalar da gün

boyu çalıştıkları için çocuklarına ayırdıkları vakit azalmıştır. Bu ilginin azlığı içerisinde kültür aktarımının yeterli düzeyde olmaması normaldir. Bununla birlikte aile yapılarındaki değişiklikler de aktarımın azalmasına neden olmaktadır. Geniş aile yaşamından çekirdek aile düzenine geçiş iletişimi azaltmıştır. Çocuklar dedesi, büyükannesi ya da amcasıyla daha az görüşmektedir. Onlarla geçirdiği zaman içerisinde kültür aktarımının dolu dolu olması mümkün olmayacaktır. Yukarıda bahsedilen bu sebepler çocukların eğitimde kültür aktarımını gerekli kılmaktadır.

Hazırlanan programlar derslerdeki çalışmaların kılavuzudur. Programlar eğitim ve öğretimin her alanında rehber görevindedir. Bu yüzden programların hazırlanması sırasında ders içeriklerinde kültür aktarımının ne şekilde olacağı, kültür aktarımının çerçevesi, uygulanması iyi belirlenmelidir. "Kendi kültürünü yansıtabilen, kültürüne yönelik unsurları ders işlenişinde etkili bir şekilde kullanabilen bir öğretmen; dil öğretim sürecini olumlu yönde etkileyecek ve öğrenmenin kalıcılığının artmasını sağlayacaktır" (Saygılı ve Kana, 2018: 1044). Ders materyallerinde toplum değerleri, kültürel unsurlar öğrencilere anlatılmalı, gösterilmeli ve uygulanmalıdır. Bu öğrencinin hem dilini hem de kültür düzeyini istenilen seviyeye getirecektir.

Türkçe dersleri kültür aktarımı için en uygun derstir.

"Türk kültürünü gelecek nesillere aktarma, iyi bir anadili eğitimi ve bu doğrultudaki kültür aktarımı ile sağlanabilir. Okullarda anadili eğitiminin yürütüldüğü Türkçe dersleri bu açıdan son derece önemlidir. Türkçe programları, Türk insanının dil becerilerini geliştirerek bu dille yazılmış bilim ve sanat eserlerini anlayan, yorumlayan, değerlendiren ve kendine ve topluma pay çıkarabilen bireyler yetiştirmek üzere hazırlanır" (Tosunoğlu, vd.; 2004).

Melanlıoğlu Cumhuriyetin ilanından itibaren incelediği Türkçe ders programlarında kültür aktarımına dair bazı sonuçlara ulaşmıştır.

"Cumhuriyetten bugüne ele alınan Türkçe programlarına bakıldığında 1924 İlk Mekteplerin Müfredat Programları, 1926 İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı ve 1930 Yeni İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı'nda doğrudan kültür aktarımı ile ilgili bir ifadeye rastlanmamaktadır. 1936 Yeni İlkokul Müfredat Programı, 1948 İlkokul Programı, 1968 İlkokul Programı, 1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı ve 2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı, sınırlı sayıda olmakla birlikte kültür aktarımına yönelik amaçlara sahiptir" (Melanlıoğlu, 2008:72).

Programlar incelendiğinde Türkçe derslerinde kültür aktarımının sistemli ve planlı bir şekilde yapılması, programın öğretmene yol gösterici olması gerektiği görülmektedir.

Dil öğretimi için hazırlanan programlarında seviyelere göre verilecek kültürel unsurlar tespit edilmelidir. Kitaplarda okutulacak metinler dikkatle seçilmeli, seçilen metinler görsel ve işitsel materyallerle desteklenmelidir. Türk edebiyatından seçilen türler, şair ve yazarlar, deyimler ve atasözleri, Türk kültürüne ait sanatlar, kutlanan özel günler, özel günlerde uygulanan ritüeller, geleneksel danslar, yemekler, kıyafetler gibi uygulamalı halk bilimine ait kültürel unsurlar metinlerde tema olarak kullanılmalıdır.

Yukarıda bahsedilen eğitimde kültür aktarımı ana dilinde eğitim alan öğrenciler içindir. Bir öğrenci ana dilini öğrenirken kültürüne ait unsurları da edinecektir. Bireyin ana dilini öğrenmesi ve doğru kullanması eğitimin temel çıktılarından biridir. Öğrenci, eğitim öğretim hayatında kültür eğitimi alarak toplumsal sorumluluğunu yerine getirmiş olacaktır.

"Çağdaş kentin kültür üretim ve tüketim biçimleri, küresel ve popüler denilen iki alanın yok edici kıskacında insanlığın çok kültürlü doğasını bozmaktadır. Bu bozulmaya karşı bir duyarlılık olarak ortaya çıkan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin öngördüğü şekilde, her ülkenin kendi egemenlik sınırları içindeki kültürel mirası koruması ve gelecek kuşaklara aktarması önem kazanmaktadır. Özellikle, sözel eğitim alanlarının etkisizleşmesi karşısında, başta eğitim kurumları olmak üzere yazılı kültür aktarım alanlarının somut olmayan kültürel mirasın çağdaş kent içinde yer almasını sağlayacak yaklaşımlar oluşturması ve ders araç gereçlerinin oluşturulması, kitle iletişim araçlarının rol üstlenmeleri, müzelerin duyarlılık kazanmaları konuları bu alanda da devreye sokulmalı ve uygulamalı halk bilimi yöntemlerinden yararlanılmasının yolları açılmalı ve devlet, sivil toplum ve özel sektör tarafından desteklenmelidir " (Oğuz,2013:104).

"Günümüzde hemen her devlet kendi kültür değerlerini korumak, gözetmek ve genç nesillere aktarmak için müesseseler kurmaktadır. Hatta kendi gençlerinin yanı sıra dünyanın farklı ülkelerindeki insanlara kendi dillerini ve kültürlerini öğretmek için büyük bütçeler ayırmaktadır" (Miyasoğlu, 1999: 86). Ülkemizde kültür çalışmalarını yürüten, projeler yapan kurumlar arasında TİKA, TÜRKSOY, Yunus Emre Enstitüsü başta gelmektedir. Devletlerin kültür politikalarından biri de kendi dillerinin yabancı dil olarak öğrenilmesi meselesidir. Son yıllarda ülkemizde de uygulanan bu politika ile Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi hız kazanmıştır.

3.2. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür

Dil öğretimi, Avrupa Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AOÖÇ)'nin belirlediği sınırlılıklara ve kurallara göre yapılmaktadır. Avrupa ülkelerindeki dil öğretim programlarını, dil öğretim materyallerini, dil sınavlarını, konu sınırlandırmalarını ortak bir çerçevede toplayan, dil yeterlilik düzeylerini tanımlayan bir kılavuzdur. AOÖÇ'nin amacı,

yabancı dil öğrenen kişilerin duygu ve düşünce paylaşımlarını ve etkili iletişim kurmalarını sağlayarak, toplumların yaşam şekillerini ve kültürlerini anlaşılır hâle getirerek süreci hızlandırmak ve dil yeterliliğini sağlamaktır. Dil öğrenenlerin ihtiyaçlarını belirleyerek, kişilerin özelliklerine göre uygun yöntem ve materyaller geliştirerek, kültürlere saygı gösterip hoşgörüyü arttırarak dilsel ve kültürel kurullarla iletişim kurmayı sağlamak bir diğer amacdır.

"AOÖÇ üç temel ilke üzerinde kurulmuştur:

- Avrupa'daki dil ve kültür çeşitliliği, korunması ve geliştirilmesi gereken ortak ve değerli bir hazinedir; bu dil ve kültür çeşitliliğinin, bir engel olmaktan çıkıp, karşılıklı anlaşmayı sağlayabilecek zenginleştirici bir kaynak hâline getirilmesi, eğitim alanında çok çaba gerektirir.
- Farklı adadillerine sahip olan Avrupalılar arasında, iletişim ve etkileşimi kolaylaştırmak, Avrupa'daki hareketliliği arttırmak, ortak anlayış ve işbirliğini teşvik etmek, önyargı ve ayrımcılığın üstesinden gelebilmek, modern Avrupa dillerini daha iyi bilmekle mümkündür.
- Üye ülkeler, modern dil öğretim ve öğrenimindeki ulusal ilkelerini saptayıp geliştirerek, Avrupa genelinde sürekli işbirliği ve eşgüdümeye ilişkin sözleşmelerle politik önlemler açısından daha çok yakınlaşma sağlayabilirler" (AOÖÇ,2013:12).

AOÖÇ'nin üzerinde durduğu öğrenci yeterlilikleri içerisinde kültürel bilinci geliştirmesi vardır. "Günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inançlar ve tutumlar, beden dili ve sosyal ve geleneksel davranışları kapsayan sosyokültürel bilgi ile kişilerin kendi kültürü ve hedef dil -ve o dilin kültürü- arasındaki ayrımları ve ilişkileri kültürlerarası bilinç geliştirerek tanınması (AOÖÇ,2013:103) kültürel bilince dair amaçlardır.

Dil öğrenmek demek yeni kültürel deneyimlere açık olmak demektir. Doğru bildirişimde bulunmak için öğrencinin dilini öğrendiği toplumun kültürüne de hakim olması gerekmektedir. Öğrenci hangi durumda ne söylemeli veya ne söylediğinde nasıl bir davranışla karşılaşacağını bilmelidir. "Dil kullanım alanı insanların sosyal bir birey olarak etkinlik gösterdikleri yaşam alanlarıdır." (AOÖÇ, 2013:18). Bu yaşam alanlarında uyumu sağlamak, iletişimi etkili hâle getirmek için öğrencinin özelliklerine, ihtiyaçlarına yönelik bir program hazırlanmalıdır. AOÖÇ yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların önemini ve kültür sınırlılıklarını belirtmiştir. "Toplumdilbilgisel yeterlikler, dil kullanımının sosyokültürel şartlarına uygun olarak belirlenmiştir" (AOÖÇ,2013:20).

Sosyokültürel Bilgi İçeriği Listesi (AOÖÇ, 2013: 103-104)

1.Günlük yaşam, örneğin;

- yeme ve içme, öğünler, sofraya kültürü,
- bayramlar,
- çalışma zamanları ve alışkanlıkları,
- boş zaman uğraşları (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya).

2. Yaşam koşulları, örneğin;

- yaşam standardı (yöresel, sınıfa özel ve etnik farklılıklarıyla),
- ev ortamı,
- sosyal güvence.

3. Kişiler arası ilişkiler (güç ve dayanışmaya dayanan ilişkileri de içerir), örneğin, aşağıdakilerle ilişkili olarak;

- bir toplumun sınıfsal yapısı ve sosyal gruplar arasındaki ilişkiler,
- farklı cinsiyetler arası ilişkiler (erkek/kadın; yaklaşma derecesi),
- aile yapıları ve ilişkileri,
- nesiller arası ilişkiler,
- iş ortamındaki ilişkiler,
- toplum ve polis, idare vb. arasındaki ilişkiler,
- etnik ve diğer halklar arasındaki ilişkiler,
- politik ve dini gruplar arasındaki ilişkiler.

4. Aşağıdaki etmenlere bağlı olarak değerler, inançlar ve tutumlar

- sosyal sınıf,
- meslek grupları (akademisyenler, yönetim, memur, eğitilmiş ve eğitimsiz işçiler),
- varlık (kazanılmış ya da miras yoluyla),
- yöresel kültürler,
- güvenlik,
- kurumlar,
- gelenek ve sosyal dönüşüm,
- tarih, özellikle önemli tarihi kişilikler ve olaylar,
- azınlıklar (etnik, dini),
- millî kimlik,
- başka ülkeler, devletler, halklar,
- politika,
- sanat (müzik, güzel sanatlar, edebiyat, tiyatro, popüler müzik ve şarkılar),
- din,
- mizah.

6. Sosyal gelenekler, örneğin ev sahibi ve misafir ilişkilerine dayanarak;

- dakiklik,
- hediyeler,
- giyim,
- içecekler, öğünler,
- davranış ve sohbet kuralları ve tabular,
- ziyaret süresi,
- vedalaşmak.

7. Aşağıdaki alanlarda geleneksel davranışlar

- dini gelenekler,
- doğum, evlenme, ölüm,

- halka açık toplantılarda ve törenlerde seyircilerin davranışları,
- kutlamalar, festivaller, dans ortamı, diskotekler vb. (akt: Fişekçioğlu, 2019:130).

Yukarıda belirtilen sosyokültürel bilgi içerikleri öğrencinin hedef dile ait toplumun, toplum yapısı, yaşam tarzı, bakış açıları, kural ve kabulleri, duyguları, davranış şekilleri ve nedenleri, zevkleri, inançları, eğlence tarzları hakkında detaylı bilgiye sahip olmasını ve bu bilgileri dil öğreniminde kullanarak dil öğrenim sürecini başarıyla tamamlamış olur.

Hedef dille ortaya çıkarılmış ürünlerin öğrenci için eksiksiz şekilde anlamlı olması için kültüre gereksinim vardır. Özellikle, öğrenci hedef dilin konuşulduğu coğrafyada yaşıyorsa ve o kültürün insanlarıyla temas hâlindeyse bu gereksinim zorunluluğa yakın bir düzeyde ortaya çıkar.

Öğrencilerin kültürel yeterlikleri hakkında AOÖÇ, "bireyin kendi kültürü ve yabancı kültürü ilişkilendirme yeteneğine, iki kültür arasında köprü kurabilme ve kültürlerarası anlaşmazlıklar ve çatışmalarla baş etme yeteneğine " (AOÖÇ,2013:106) vurgu yapar. Hedef dil için hazırlanmış dil öğretim materyallerinin öğrenci için faydalı ve anlamlı olması kültürel unsurlar ile sağlanabilir. Öğrenci, öğrenmek istediği dilin coğrafyasında yaşıyor, toplumla iletişim kuruyorsa kültürlenme zorunlu hâle gelmektedir.

Bazen öğrenciye uygun materyal, yöntem ve uygulamalarla gerekli bilgiler verilse de tek başına bu bilgiler yeterli olmayabilir. Öğrencinin kişisel özellikleri, tutumları, yaklaşımları iletişimi etkiler.

"Dili kullananların/öğrenenlerin bildirişimsel etkinlikleri, sadece onların bilgi, anlayış ve becerilerinden etkilenmez; ayrıca kişisel etmenlerden, onların tutumları, güdüleri, değerleri, inandıkları, bilişsel tarzları ve kişilik türleri gibi kişiliğini oluşturan etmenlerden de etkilenir. Bu etmenler şunlardır:

1. Dil kullananların/öğrenenlerin *tutumları* açısından:

- Yeni deneyimlere, başka insanlara, fikirlere, halklara, topluluklara ve kültürlere ilgileri ve onlara açık olmaları,
- Kendi kültürel bakış açısını ve değer yargılarını, diğer kültürleri göz önüne alarak sorgulamaya ne kadar hazır ve açık oldukları,
- Kültürel farklılıklar karşısında geleneksel tutumlara karşı mesafeli durmaya ne kadar hazır ve açık oldukları" (AOÖÇ,2013:106).

Sonuç olarak yabancı dil öğretiminde kültürün yeri oldukça önemlidir. Kültür sadece dili değil, duyguları, fikirleri, yaşamı, sanatı, zevkleri ve hatta insanı etkiler. Dil kültürel unsurlarla doludur. Dil kültürü, kültür dili besler ve yaşatır. Bu yüzden bir dili öğrenmek kültürü öğrenmekle anlam kazanır. Yabancı dil öğretiminde kültür, kültürel unsurların

verilmesi, tanıtılması, farkındalık oluşturulması açısından öğretimin bir parçası durumundadır.

3.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak kültürel konular Türk kültürünün temel unsurlarından ve toplum tarafından sıkça kullanılan öğelerden seçilmelidir. Öğrencilerin günlük hayatta daha sık karşılaşabileceği kültürel unsurlar önce verilmelidir. Günlük hayatta karşılaşılmayan kültür unsurların öğretilmeye çalışılması hedef kitle için dil öğrenimi anlamsız, faydasız ve sıkıcı bir hâle getirebilir. Türk kültürünün dil öğretim modelindeki yeri ve işlevine yönelik Kalfa şunları aktarır:

“Dil öğretimi, hedef dille ilgili temel dil becerilerini kazandırmaktan ibaret değildir. Dil öğretimi, Avrupa Dil Portfolyosu’nda da belirtildiği üzere bir kültürleşme sürecidir. Çünkü dil, kültürün önemli bir parçası olduğu gibi aynı zamanda kültürün de aktarıcısıdır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı, hem hedef hem dili öğrenenlerin o dilin düşünce dünyasına girmesini sağlar hem de öğrenme sürecini kolaylaştırarak zevkli hale getirir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, Türk kültürünü içeren öğelerin ders ortamına ve ders için materyallere aktarılması gerekmektedir” (Kalfa, 2013: 167).

“Folklor unsurlarına dair yeterince bilgisi olmayan bir öğrenci, Türk kültür dünyasındaki günlük yaşamın zenginliğini ve Türkçedeki mecazlı ya da kinayeli ifadeleri kavrayamayacaktır.” (Özdemir,2013). Bu ifadelerin eksikliği iletişimin tam olarak sağlanamamasına sebep olacaktır. Öğrenci hangi durumlarda ne söyleneceğini ya da bir kelimenin neden söylendiğini bilmezse kendi yetersiz hissedebilir, sıkıntılar yaşayabilir. Bu sebeple toplumun yaşamına ait söz varlıklarını, davranış şekillerini ve nedenlerini öğretmek doğru iletişimin kurulmasını sağlayacaktır.

“Yaşantılardan kopuk olarak dil öğretilmeye kalkılırsa o zaman ne dil ne de kültür tam olarak öğretilir. Yabancılarla öncelikle insanlığın genel değerleri, ortak yönleri üzerinde Türkçe öğretmeye başlamak gerekir”. (Barın, 2004:25) Bu yüzden Türkçenin yabancılarla öğretiminde kullanılacak olan ders programları oluşturulurken seçilecek kültürel unsurlar doğru ve yerinde sınırlandırma yapılarak materyallerde kullanılmalıdır.

“Öğrencinin yabancı bir dünyaya kapı aralaması, bu kapı aracılığıyla yabancıları, yabancı kültürleri tanıyabilmesi, anlayabilmesi, öz kültürün, öz olanın ayırdına varması ve olaylara, insanlara bakış açısını genişletmesi sağlanmalıdır” (Genç, 2004: 107). Öğrencide kültürel farkındalık bu şekilde oluşturabilir. Farkındalık sayesinde öğrenci kültürel farklılıkları

öğrenir, kabul eder, saygı gösterir, bakış açısını değiştirir. Bu olumlu kazanımlar öğrencinin dil öğretim sürecini hızlandırırken aynı zamanda toplum yaşamına uyumu da kolaylaştırır. Öğrenim daha etkili ve kalıcı olur.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi sürecinde kültürel farkındalığın kazandırılması için belirlenen amaçların sistemli ve düzenli olarak planlanması gerekmektedir. Yabancı dil öğretim programlarının ve ders materyallerinin hazırlanmasında kültürel unsurların temel alınması önemlidir. Çalışmanın devamında hangi kültürel unsurların seçilebileceği, sınırlılıklar ve kazanımlar hakkında bilgi verilmiştir.

4. KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM

4.1. Kültürlerarası İletişim

Yabancı dil öğretiminden söz edildiğinde ilk akla gelen, bir toplumun maddi ve manevi varlığını, yazılı ve sözlü ürünlerini oluşturan kültürdür. Kültür bir yaşam biçimidir ve sosyal hayattaki uygulamaları, gelenekleri, sorumlulukları ve alışkanlıkları da içine alır. Bireyin iletişim kurmasına, belli davranışları ve olayları yorumlamasına yardımcı olan değerlerdir.

"Dil konuşulduğu toplumun özelliklerini en iyi yansıtan kurumdur. Toplumun ortaya koymuş olduğu kültürel değerlerin izleri dil ile kendini göstermektedir" (Akarsu, 1998: 83). Görüldüğü gibi dil bir anlaşma ve iletişim aracı olmasının yanında, kültür taşıyıcısıdır. Bu yüzden dil öğretiminin temelinde, insanlar arasında doğru iletişimi sağlayarak ait olduğu toplumun kültürünü gelecek nesillere ve diğer toplumlara aktarmak ve farkındalık oluşturmak yatmaktadır.

"Kimi zaman bir tek sözcüğün bile bir kültür varlığı sayılan dilin en ufak birliği olarak ulusun inançları, gelenekleri, bireylerin kendi aralarındaki davranış ve ilişkileri, maddi ve manevi kültürü üzerinde fikir verebileceğini söyleyelim" (Aksan, 2009: 67). Bu yüzden dil öğretimi süreci kültürden ayrı düşünülemez.

"Dil öğretim sürecinde kültür; bir taraftan yazılı, sözlü ve görsel araçlarla bir taraftan da öğreticiden/materyalden öğrenciye, öğrenciden öğrenciye, hatta öğrenciden öğreticiye tutum ve eylemlerle ama her durumda sürecin önemli bir parçası olarak merkezde yer alır" (Durmuş, 2019:52). Kültür merkezdedir çünkü hedef dili kavrayabilmenin yolu o kültüre ait öğeleri ve değerleri anlamaktan geçmektedir.

Yabancı dil öğretiminde kültürün öneminin fark edilmemesi ve kültür öğelerinin kullanılmaması dil öğretiminin eksik olması anlamına gelir. Öğrencilerin öğrenecekleri dilin ortamını, yaşama şekillerini, toplumunu, değerlerini, inançlarını yani kültürünü bilmemesi, yabancı dil öğretimlerinin eksik ve ruhsuz olmalarına sebep olacaktır. Bu yüzden öğrenci toplumun kültürel değerleri hakkında bilinçlendirilmeli, farkındalık sağlanarak uyum süreci kolaylaştırılıp, hızlandırılmalıdır.

"Yeni bir dil öğrenmek o toplum hakkında bilgi sahibi olma ve hedef dilin kültürünü tanıma fırsatı verir. Her dil beslendiği kültüre göre şekillenir. Toplumun inançlarını, düşünce tarzını dilde görürüz. Dolayısıyla hedef dili öğrenenler farklı düşünce

tarzlarını da görmüş olur. Yabancı dil öğrenmek, çeşitli toplumların dünyaya bakış açılarına, düşünce ve değer sistemlerine açılan bir kapıdır" (Ozil,1991:96).

Öğrenici açılan bu yeni kapının farkında olmalıdır. Bu süreçte dil öğrenmenin yanında o dilin kültürünü de öğreneceğini bilmelidir. Bu bilinçte olan öğrenici bulunduğu ortama, kültüre ve en önemlisi dile daha hızlı ve kolay uyum sağlayacaktır. Yabancı dil öğrenen kişi dilini öğrendiği toplumun kültürünü de öğrenecek aynı zamanda kendi kültürünü de aktaracaktır. Kültürlerarasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tespit ederek bir kültürlenme süreci başlatmış olacaktır. Bu ihtiyaç doğal olarak kültürlerarası iletişim sürecini doğuracaktır.

Yabancı dil öğretimi iki farklı kültürün karşılaştığı bir ortamdır. Bu nedenle sağlıklı bir kültürlerarası iletişim sürecini yapılandırmak öğrenme sürecini hızlı ve anlamlı dil girdileriyle gerçekleştirmek için önemlidir. Hedef kitleye dil içeriklerinin sahip olduğu halkbilimi unsurlarının anlamlı mesaj araçlarıyla verilmesi hem dil öğretim sürecinin hızlı gelişmesini sağlayacak hem de hedef kitlede, hedef dil kültürü araç olarak kullanmak suretiyle kültürlerarası bir etkileşimin gerçekleşmesini sağlayacaktır. Bu iletişimin sağlanması da hedef dilin öğretilmesinde kültürlerarası yaklaşımın yöntem olarak seçilmesiyle olacaktır.

Kültürlerarası iletişim, "Farklı kültürlerle mensup insanlar arasında etkileşim ve anlam aktarımları, yabancıların algılanması, açıklanması ve kültürel farklılıkların gözetilmesi gibi konuları inceleyen disiplinler arası bir bilim dalıdır" (Kartari, 2001:22).

Gökmen (2007:70) "kültürlerarası iletişimsel edinci, başka dilsel kültüre sahip insanlarla, onların dillerinde etkili ve uygun bir biçimde iletişim kurma becerisi" olarak tanımlamıştır.

Kültürlerarası iletişim ile hedef kitle kültürel yeterliliklerini tamamlayarak o dili anlayıp konuşur hale gelecektir. Doğru iletişim kurarak anlaşmayı sağlayan, ön yargıları yıkan, yanlış anlamaları bitiren kültürlerarası etkileşimdir.

"Yabancı dil öğretimi bir taraftan çok kültürlüğe açılmayı, diğer taraftan çok kültürlü topluluklarda barış ve huzur içinde birlikte yaşanılmasını amaçlar. Günümüzde bu yabancı dil anlayışının, daha açık bir deyişle kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımın üst amacı ise kültürlerarası bildirişim yeteneğini kazandırmaktır" (Işık,1996:7).

"Kültürlerarası iletişimin temel amacı, diğer kültürü tanıma ve anlama ve buradan yola çıkarak farklı kültürle ve üyeleri ile sahici bir diyaloga girebilmektir" (Özdemir, 2011:34).

Öğrenici böylelikle etkili iletişim kurabilir.

Kültürlerarası iletişiminin amacı, farklı kültürlerle sahip insanlar arasında gerçekleşen etkileşim sürecinde oluşacak her durumu anlamak, açıklamak ve etkili iletişim yollarını aramaktır. Sağlanan etkili iletişim yoluyla hedef kitle, hedef dili kullanarak karşılaştığı farklı kültür ve toplulukta doğru davranışı sergileyebilir. Dil öğreniminde kültürlenme bir davranış değişikliğidir.

Kültürlerarası iletişimin bir diğer amacı, “insanları önyargılarından arındırmak, basit kalıplarla düşünmeye karşı koymak ve insanların yerel ve aynı zamanda etnik ve dinsel kabuklarını kırmalarını ve böylece yerellikten uzaklaşarak dünyaya açık olmalarını sağlamaya katkıda bulunmaktır (Özdemir, 2011:34).

Kültürlerarası iletişim, farklılıkları kabul etme, saygı gösterme ve empati kurmadır. Hedef dili öğrenen kişi, iletişim amaçlarını gerçekleştirip, hedef kültürün davranışlarını, kültürel bilgilerini kazanarak, kültürel farkındalık yaratmalıdır. Farkındalık yaratma, gözlem yapma, yorumlama, saygı gösterme ile olacaktır. Her iki kültüre uygun davranış ve beceriler kazandırmak ana hedeftir. Öğrenci, hedef dilin özelliklerini ve düşünüş tarzını anlar ve kendi kültürüyle ilişkilendirme, karşılaştırma imkânı bulur. “Kültürlerarası bilincin kuşkusuz her iki dünyanın yöresel ve sosyal farklılıklarının da bilincinde olmak anlamına geldiği söylenebilir” (AOÖÇ,2013: 104'den aktaran Fişekoğlu,2019:109)

"Dil öğrenimi sürecine başlayan bireyler, kişisel ve ulusal kültür değerleri ile hedef dilin kültürel değerleri hatta bu sürece dâhil edilen uluslararası/evrensel kültür değerleri arasında bir yandan korumacı bir yandan da empatik düşünceler geliştirmektedir." (Durmuş, 2019:53) Bazen kültürel uyum süreci sancılı geçebilir ve hatta ciddi öğrenim ve uyum sorunlarına sebep olabilir. Bu olumsuz sonuçları engellemek ve dil öğrenim sürecini verimli hâle sokarak öğrenciyi sosyal aktör konumuna getirmek kültürlerarası iletişim ile mümkün olacaktır.

Toplumdaki bireylerin davranışlarını anlayabilmek için onlara ait dili ve kültürü öğrenmek önemlidir. Çünkü her dilin öfkelerini, sevincini, korkusunu, sevgisini, saygısını gösterme şekli farklıdır. Kültürlerarası öğrenme, farklılık, çoğulculuk, karmaşıklık, tepki verme, davranış oluşturma ve değişim üzerinedir. Bu değişim öğrencinin kimliğini zorlar. Bu nedenle bu süreçte bireyin kimliğini oluşturan kültürel aktarımlar, davranışlarının altında yatan nedenler, maddi ve manevi değerler iyi okunmalıdır. Öğrencinin öğrenme isteği ve öğrenme yetenekleri, kişisel özellikleri dil ve kültür öğreniminde dikkate alınmalıdır. "Yabancı dili öğrenen kişinin, sadece dilin belirli kalıplarını kullanarak konuşmaması, öğrenilen dilin derinliklerindeki anlamları kavrayarak özümsemesi gerekir. Bunun

sonucunda öğrencinin hedef dilin kültürünü öğrenebilmesi kolaylaşır (Bölükbaş, Keskin, 226-227:2010). Dilin altındaki gizli dünyayı öğrenerek kültürlenme sürecini başlatır. Dildeki bir kalıp ifadenin söylenme sebebini öğrenirken kültürel özellikleri öğrenir.

"Günlük hayatta farkına varılmadan kullanılan kalıp sözler de dil bünyesinde bulunan kültürel zenginlikler arasında değerlendirilmelidir. Kalıp sözler, kültürler arasındaki farklılıkların en rahat görüleceği dil yapılarıdır. Bu, özellikle yabancı dil öğretimi sırasında fark edilmektedir. İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen bir kişiye önce 'hello, hi, good morning, good evening, nice to meet you' vb. kalıp sözler öğretilir. Kültürün anahtarı kabul edilen bu tür kalıp sözler olmadan, dilin gramerini öğrenmek, o dili tam olarak anlamak ve kullanmak için yeterli değildir. Aynı şey Türkçe ya da diğer diller için de geçerlidir. Türkler kültüründe yakını ölen birine 'Allah sabır ecir versin.', 'Allah geride kalanlarınıza uzun ömürler versin.', 'Başınız sağ olsun.'; ölen kişiye 'Allah taksiratını affetsin.', 'Nur içinde yatsın.', 'Mekamı cennet olsun.'; hasta olan birine 'Geçmiş olsun.'; hamile bir kadına 'Allah kurtarsın.'; yeni bebeği olan birine 'Allah analı babalı büyütsün'; çocuğu ilk defa görülen birine 'Allah başı sağ olsun'; yeni evlenenlere 'Allah bir yastıkta kocatsın.', 'Allah mesut etsin'; teşekkür edilecek bir kişiye 'Sağ ol(un).', 'Allah razı olsun.', 'Allah ne muradınız varsa versin.'; su getirenlere 'Su verenlerin çok olsun', 'Su gibi aziz ol.'; el öpenlere 'el öpenlerin çok olsun' bir yere gidenlere 'güle güle'; geride kalanlara 'Allah'a ısmarladık' vb. kalıp sözlerle, dilekler duygu ve düşünceler aktarılır. Bu türden kalıp sözler, dili konuşan milletin kültürünü, sosyal ilişkilerini, davranış biçimlerini değişik durumlarda gösterilmesi gereken tepkileri ve söylenmesi gereken belirli sözleri, hitap şekli ve yollarını gösterir" (Aksan 1993: 159-164; 1996:34).

Yabancı dil öğretiminde öğreticinin amacı sadece dilsel, iletişimsel becerilere sahip olmak ve geliştirmek değil, kültürlerarası iletişimi de kullanarak kültürlenmeyi sağlamaktır. Yabancı dil öğrenme ve öğretme sürecinde öğretmenlerin ve hedef kitlenin gereksinimleri dil ve kültür bağlamında değerlendirilerek çeşitli stratejiler geliştirilmektedir. Bunlardan biri de kültürlerarası öğrenmedir.

"Sözcük anlamına göre "kültürlerarası öğrenme", farklı kültürlerin etkileşimi ile bağlantılı bilgi, tutum ve davranışların edinilmesine yönelik bireysel bir süreçtir" (Eğitim Kılavuzu 1).

"Öneriler Çerçevesi'ni kullananlar dil öğrenenlerin dünya bilgilerinin hangilerinin varsayılması ve bu doğrultuda onlara yöneltilen beklentileri; Dil öğrenme sürecinde özellikle dilin konuşulduğu ülkeyle ilişkili hangi yeni dünya bilgisini edinmeleri gerektiğini ve bunun onlara nasıl aktarılabilceğini inceleyip belirtmelidirler" (AOÖÇ, 2013:102).

Kültürlerarası iletişim bireyin değişim sürecini başlatır. Çünkü içinde bulunduğu toplumun kültürünün farkına varması, o kültürle yaşama gerekliliğini hissettirir. Davranışlarını ve

alışkanlıklarını değiştirmeye başlarlar. Kendini o topluma uyarlamaya başlar, kültürel uyum sürecine girer. "Kültürlerarası öğrenme, toplumsal sonuçlara yol açabilecek kişisel bir gelişme sürecidir. Her zaman bizi neden bu işe uğraşmak istediğimiz hangi görüşlere sahip olduğumuz ve bu yolla nereye ulaşmak istediğimiz hakkında düşünmeye iter." (Eğitim Kılavuzu) Bu süreçte en önemli rol öğreticilere düşmektedir. "Kendi kültürünü yansıtabilen, kültürüne yönelik unsurları ders işlenişinde etkili bir şekilde kullanabilen bir öğretmen; dil öğretim sürecini olumlu yönde etkileyecek ve öğrenmenin kalıcılığının artmasını sağlayacaktır" (Saygılı ve Kana, 2018:1044).

Öğretici kültürlerarası etkileşim sürecinde sabırlı ve saygılı olmalı, olumlu bir tutum sergilemelidir. "Öğrencilerin, öğrenecekleri hedef dile, o dili konuşanlara ve kültürlerine karşı tavrı olumsuzsa doğal olarak o isteği de olmayacak; tavrı olumsuz olacaktır. Öğretmenin görevi olumlu olan tavrı olumlu olarak korumak olumsuz tavrı da olumluya dönüştürmektir" (Köksal ve Varışoğlu, 2012:51).

"Kültürlerin temas alanı olarak dil öğretiminde farkındalık sağlayıcı, potansiyel riskleri giderici bilgilere, deneyim aktarımlarına yer verilmelidir. Bu, dil öğreticilerinin, olası sınıf içi iletişim sorunlarına yönelik hoşgörülerini, fedakârlıklarını, önyargısız ve adil hizmet sunmaları açısından önemlidir" (Durmuş,2019:62).

"Öğrenme sürecinin kişisel özgürlük ve kararlara saygı duyma, diğer görüşleri eşit olarak kabul etme ve farklı bakış açıları arasında uzlaşma arama ve kişisel sorumlulukların bilincinde olma gibi bazı çabalarla desteklenmesi gerekir" (Eğitim Kılavuzu).

Yukarıda belirtildiği gibi kültürlerarası öğrenmede öğreticiye büyük görevler düşmektedir. Öğretici ile öğrenci karşılıklı olarak bir süreç başlatmış olur. Bu süreçte öğrencinin kendini iyi hissetmesi için rahat bir ortama ve güvene dayalı ilişkiye ihtiyacı vardır. Kendini anlatırken, duygularını ifade ederken, farklı görüşlerini paylaşırken rahat olmalıdır. Söylediklerinin değerli olduğuna inanmalı, beklediği olumlu tepkileri görmelidir. Karşılıklı güven, sevgi ve saygı paylaşımları, etkileşimleri artıracaktır.

"İnsanların düşünme, hissetme ve davranış tarzlarında gözlenen açık farklılıklar sayesinde kültürün farkına varıyoruz" (Eğitim Kılavuzu). Bu farklılıklar insanların günlük yaşamlarında, bakış açılarında, değerlerinde, uygulamalarında ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıklar ve kültürlerarasındaki benzerlikler insanların dikkatini çeker. Kendi kültürünün ve diğer kültürlerin farkına varmaya başlar, kültürel farkındalık gelişir. Kültürel

farkındalık iletişimi, iletişim de kültürel farkındalığı oluşturur. İletişim daha hızlı ve keyifli hâle gelir.

“Toplum kendisine katılan her bireyi belli bir sosyalleşme süreci içinde kültürleme; başka bir deyişle kendi değer yargıları ile tanıştırap benimsetme çabası içindedir” (Güleç ve İnce, 2013:98).

Öğrenici, dil öğrenme sürecini o dilin toplumu ile yaşayarak geçiriyorsa farkında olmadan kültürel farkındalığı başlamış olur.

"Aşağıda kültürel farkındalığın ne olduğu maddeler hâlinde verilmiş ve bu maddeler kısaca açıklanmıştır:

- Kültürel farkındalık bir beceri kadar kıymetlidir.
- Kültürel farkındalık hedef dilin tanıtımıdır.
- Kültürel farkındalık dili öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir unsurdur.
- Kültürel farkındalık merak uyandırmazdır.
- Kültürel farkındalık plandır.
- Kültürel farkındalıkta gönüllük esastır.
- Kültürel farkındalık bilinçlendirmedir.
- Kültürel farkındalık dilden bağımsız değildir.
- Kültürel farkındalık, kültürel dezenformasyon süreci değildir.
- Kültürel farkındalık din aktarım süreci değildir.
- Kültürel farkındalık kültür aktarımı değildir.
- Kültürel farkındalık kültür öğretimi değildir.
- Kültürel farkındalık zorlama değildir.
- Kültürel farkındalık monoton bir süreç değildir.

Kültürel farkındalık dilden bağımsız değildir. Kültürel farkındalık tıpkı okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerileri gibi bir beceridir. Temel dil becerilerini takiben kültürel farkındalık becerisi de bu becerilerin içerisinde verilebilir (Mao, 2009; Kramsch, 1993'ten aktaran Er ,2015:35).

Kültürel farkındalık oluşturmada etkili olan faktörler; öğrenci, öğretici, öğrenme ortamı, ders materyalleri, hazırlanan etkinlikler ve Yabancılar Türkçe Öğretimi merkezleridir.

Türkçenin yabancılar öğretiminde kültür aktarımı, 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmud'un Araplara Türkçeyi öğretmek için yazdığı Divan-ı Lügati't Türk'ten başlayarak 20. yüzyılın ilk yıllarında hazırlanan sözlükler aracılığıyla yapılan yabancılar Türkçe öğretiminde kelime öğretimi için örneklemeler aracılığıyla başlanmıştır. Günümüzde ise dil öğretiminde kültür aktarımı için çeşitli yöntemler geliştirilmekte, ders materyalleri hazırlanmakta kısacası daha sistemli hâle getirilmeye çalışılmaktadır.

Yabancılar Türççe öğretim merkezleri Türkiye Türççesini öğretmenin yanında Türkiye'yi ve Türk költürünü tanıtmaktadır. Dil öğrenmek için gelen öğrenci, çalışan, turist Türççeyi bu merkezlerde kendi doğal ortamlarında öğrenme şansı bulurlar.

"Yabancı dil öğretiminde költürlerarası etkileşimin yaratılacağı ortamı oluşturmak son derece önemlidir. Yabancı dil öğretimi iki farklı költürün karşılaştığı bir ortamdır. Yabancı dil öğrenen kişi aynı zamanda yeni bir költür öğrendiğine göre yabancı dil olarak Türççe öğretimi de Türk költürünün anlatıldığı, yansıtıldığı bir ortam olmalıdır" (Pehlivan, 2007:1).

Hedef dili öğrenen kişilere sadece dilin kuralları verilmemeli, doğal süreci içerisinde dilin ait olduğu költürel öğeleri de öğretilmelidir.

Yaşantılardan kopuk olarak dil öğretilmeye kalkılırsa o zaman ne dil ne de költür tam olarak öğretilir. Yabancılar öncelikle insanlığın genel değerleri, ortak yönleri üzerinde Türççe öğretmeye başlamak gerekir" (Barın, 2004).

Toplumunu yansıtan költürel unsurlardan biri de sosyal hayattır. Hedef kitle sadece dildeki kelimelerin anlamlarını bilerek iletişim kuramaz. İletişimin etkili olabilmesi için toplumun günlük yaşantısını da bilmelidir. Sosyal hayattan uzak bir dil öğretilmeye çalışılırsa amaç yerine getirilemez. Ne hedef dil amaçlanan, ne de hedef költür istenilen başarıya ulaşır. Öğrenci edindiği dili ve költürel içeriği sosyal hayatta kullanmalıdır.

Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni'nde yabancı dil öğrenmek isteyen öğrenciye günlük yaşam ve yaşam koşulları, alışkanlıkların bilgisinin verilmesinin gerekliliğinden sıkça bahsetmiştir. Bu bilgilere sosyoköltürel bilgi adını vermiştir. "Sosyoköltürel bilgi, her toplumun kendine özel günlük yaşam özelliklerinin, inançlarının ve değer yargılarının bulunduğu bir bütündür" (AOÖÇ, 2013'ten aktaran Fişekoğlu,2019:107)

"Sosyoköltürel bilgi, hedef költüre ait günlük yaşam alışkanlıkları, yaşam koşulları, kişi arası ilişkiler, değerler, inançlar, tutumlar, beden dili, sosyal gelenekler olarak yapılandırılmaktadır" (AOÖÇ, 2013'ten aktaran Fişekoğlu,2019:108)

Sosyal hayatta toplumsal kuralların belirlediği davranış, her dili kullanırken farklılıklar gösteren bir durumdur. Öğrencinin bu farklılıkları anlaması, davranış oluşturması için sosyoköltürel bilgiyi öğrenmiş olması gerekir. Toplumdaki bu farklılıklar da költürel farkındalığa hız verir. Aynı zamanda toplumların költürleri içinde benzerlikler de bulunmaktadır. Benzerlikler de farkındalığı hızlandırmaktadır. YTÖ merkezleri bu farkındalığın sağlanması için uygun ortamlardır. Çünkü bu merkezlerde farklı toplumlardan, farklı költürlerden gelen öğrenciler aynı hedef için bir arada bulunurlar.

YTÖ merkezleri Türkiye'ye ve Türk kültürüne ilginin ve olumlu bakış açısının gelişmesini sağlamakta ve ayrıca kültürel şoku engellemektedir.

"Çeşitli yönleriyle kültür çalışmaları uzmanlarının dikkatini, hedef dilin ve öğrencilerin kültürlerinin yanı sıra evrensel kültüre dair kabullerin etkisinde, bir yandan kültürel çatışma öte yandan kültürlerarası empatik yaklaşımlarla biçimlenen dil öğretimi sınıfları ve süreçlerine çekmeyi amaçlamaktadır" (Durmuş, 2019). Evrensel kültür, popüler isimler, mekânlar, olaylar, müzikler, kişiler, özel günler, kutlama şekilleri, sosyal medyadır. Evrensel kültür hedef kitle için ortak nokta olarak seçilebilir. Bu ortak noktalardan yola çıkmalı iletişim sürecini başlatmalıdır. Öğrencilerin farklılıkları cinsel, ekonomik, etnik, dinî, siyasal ve eğitim kaynaklı olabilir ve bu farklılıklar evrensel kültür ile aza indirilebilir.

YTÖ merkezlerinde hedef kültüre ait bilgileri aktarmak için sanat, tarih, turistik yerler, sosyal hayat, medya gibi alanlarda bilgiler verilir ve kullanım alanlarında uygulama fırsatı verilir. Verilen bilgilerin etkileyici ve kalıcı olması için otantik ortamlar ve otantik materyallerden faydalanılmalıdır.

"Tarih, günlük yaşam ve rutinler, alışveriş, yiyecek-içecek, gençlik kültürü (moda, müzik vb.), okul ve eğitim, coğrafya, aile yaşantısı, sosyal şartlar, festivaller, gelenek-görenekler, turizm ve seyahat, iş hayatı ve işsizlik gibi konular yabancı dil öğrenenlere kültür bağlamında öncelikle öğretilmesi uygun olan konulardır" (Ülker, 2007: 16-17).

Günlük hayatta en çok kullanacakları selamlaşma, alışveriş, sipariş verme, yol tarifi, tanışma gibi etkinlikler düzenlenmelidir. Ayrıca çok önemli olan anonslar dinletilmeli, uyarı levhaları açıklanmalıdır. Merkez dışına çıkılarak deneyim alanları sunulmalıdır. Günlük yaşam, inançlar, ritüeller, vücut dili gibi sosyokültürel bilgiler verilmelidir. İletişimin sağlıklı gerçekleşmesi için öğrenci kime ne söyleyeceğini, bir kelimeyi ya da kelime grubunu ne zaman kullanacağını bilmelidir. Kültürel unsurlara ait söz kalıplarını uygulayabilmelidir.

Diller için Avrupa Öneriler Çerçevesi Ölçütlerine uygun olarak genel kültür bilgisi ve sosyokültürel bilgi bağlamında uygun kültürel tanımlayıcıların hazırlanması, kültürel içerik oluşturulması hedeflenmiştir:

"Kültür ve medeniyet birbirinin eşanlamlısı olarak kabul edilip, kültür aktarımı daha çok hedef dile ait resimlerin kullanılmasıyla yapılır. Kitaplarda ünitelerinin temasının da öğrencinin ana diline ait kültür ve hedef dile ait kültür arasında bir ilişki kurabilmesine olanak sağlayan temalar vardır" (Sönmez, 2013,s. 102).

Bu temalar istenilen kültürel içeriğe uygun olarak seçilip, materyaller ona göre hazırlanmalıdır. Bu materyallerden biri de görsel materyallerdir. Uygulamalı halk bilimine ait unsurlar resimler ve videolar kullanılarak anlatıldığında aktarım etkili olacaktır. Atasözleri ve deyimler, halk hikâyeleri, masallar, efsaneler, türküler de kültürümüzü aktaran unsurlardır. Bunların Türkçe öğretiminde kullanılması dil gelişimi ve kültür aktarımı için oldukça yerinde olacaktır.

Kültürel farkındalık yaratma, bir millete ait kültürel unsurların yeni nesillere, başka toplumlara anlatılması, kavratılması ve benimsetilmesi işidir. Kültürümüze ait önemli kültürel unsurlar Türkçeyi dünyanın farklı yerlerinden öğrenen öğrenciler aracılığıyla tanıtılacak ve yayılacaktır. Yeni dil öğrencileri aslında birer kültür taşıyıcısıdır.

Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürlerarası iletişimin kullanılmasının ana hedefi Türk diline ve kültürüne ait unsurların hedef kitlede yeterli duyarlılık geliştirmesini sağlamaktır. Dil içeriklerinin sahip olduğu halkbilimi unsurlarının anlamlı mesaj araçlarıyla verilmesi hem dil öğretim sürecinin hızlı gelişmesini sağlayacak hem de hedef kitlede hedef dil kültürü araç olarak kullanmak suretiyle kültürlerarası bir etkileşimin gerçekleşmesini sağlayacaktır.

5. TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ TEMEL UNSURLARI

Türkçenin yabancılara öğretimi alanında, hem Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyenlerin sayısı hem de bu alana ilgi duyanların sayısı gittikçe artmaktadır. Türkiye'nin siyasi rolü, bulunduğu coğrafya, ekonomik gücü, eğitim sektöründeki başarısı, turizm alanındaki yeri Türkçeyi yabancılar tarafından öğrenmek istenilen bir dil hâline getirmiştir. Bu durum bu alanda çalışanların sayısını da arttırmıştır. Bununla beraber bu alandaki çalışmalar çoğalmış ve hızlanmıştır. Türkçenin yabancılara öğretimi alanında programlar geliştirilmekte, materyal eksikliği giderilmeye çalışılmakta ve yeni materyaller üretilmektedir.

5.1. Program

Program, "yapılacak bir işin bölümlerini, bölümlerin sırasını ve zamanını gösteren tasarı (TDK 2010) olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan hareketle programın bir planlama eylemini içerdiği ve genel tasarı hâline getirilmiş bir uğraşı olduğu görülmektedir" (Durmuş, Okur, 2013:511).

Dil öğretilirken öğretimin planlanması çok önemlidir. Hedef kitle dili hangi alanlarda kullanacak, öğrenmek için ne kadar süresi var, beklentileri nedir gibi ihtiyaç analizi yapılabir bir öğrenim planlaması yapılmalıdır. Yabancılara Türkçe öğretimi eğitim programının başarılı olabilmesi için seçilen konu ve etkinliklerin günlük yaşamda kullanabileceği işe yarayan konular olması gerekmektedir. Farklı dil seviyelerinde farklı becerilere ait kazanımların belirlendiği programlar olmalıdır. Hedef kitlenin kişisel özellikleri yaş, cinsiyet, kültür gibi farklılıkları dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Program açık, anlaşılır ve uygulanabilir olmalıdır. Programlar çağın şartlarına uygun değişebilir ve güncellenebilir olmalıdır. Programların bu süreçte başarılı şekilde yürütülmesi sistemli olmasına bağlıdır.

YTÖ kapsamında hedefler iyi belirlenmelidir. Hedeflerin taşınması gereken bazı özellikler vardır. Hedefler, öğrenci davranış ve tutumlarına göre belirlenmeli, açık ve anlaşılır olmalıdır. Hedefler birbiri ile tutarlı ve birbirini destekleyen yönde olmalıdır. Öğrencilerin ihtiyaçlarına ve düzeylerine göre belirlenmelidir.

Öğrencilerin bireysel farklılıkları değerlendirildiğinde tek tip bir öğretim programından söz etmek pek mümkün değildir. Öğretim süreci, uygulamaya ve amaca yönelik en uygun

yöntem belirlenerek düzenlenmeli ve tek bir yöntem etrafında şekillendirilmemelidir (Güzel ve Barın, 2013).

Programlarda hazırlanan içeriklerde kültürel öğelere yer verilmelidir. Çünkü yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin Türk kültürünü farklı toplumlara tanıtmaya amacı da vardır. Fazla kültürel unsurlar aynı anda verilmemeli, kültürel aktarımın ölçüsü iyi ayarlanmalıdır. Ayrıca seçilen kültürel konular öğretim hedeflerine ve dersin hedeflerine uygun olmalıdır.

5.2. Materyal

Yabancı dil öğretiminde materyaller hedef dili algılamayı, öğrenmeyi kolaylaştırır ve eğlenceli hâle getirir. Öğrencinin ilgisini çekerek hedef dili öğrenmeye karşı merak, istek uyandırır. Hazırlanan dil öğretim materyalleri sayesinde öğrencilerin derse katılımı artar. Ders içerisinde uygulanabilir materyaller sayesinde öğrenci etkin konuma getirilir. Halis ve Sever'e göre:

“Materyaller öğretimi desteklemek, eğitim sürecini zenginleştirmek, bilginin algılanmasında somutluk sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla kullanılır. Bunun yanında unutmayı azaltır, öğrencinin motivasyonunu artırır, öğrenme isteğini kamçılar, hedef davranışlara yaparak yaşayarak ulaşmayı sağlar, düşüncenin kavramlaştırılmasına katkıda bulunur ve öğrenme çevresinin de doğallaştırır” (Halis, 2002'den aktaran Sever, 2011: 31).

Materyallerin kullanım amacına ulaşması için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Kullanılacak olan materyaller günlük yaşama uygun, gerçek ve güncel olmalıdır. Belirlenen kazanımlara uygun tasarlanmalıdır. Materyalin kullanımı anlaşılır ve kolay olmalıdır. Öğrencilerin kişisel özelliklerine uygun materyaller seçilmelidir. Yaratıcılığı destekleyen, öğrencinin ilgisini çeken ve ihtiyaca uygun materyaller hazırlanmalıdır.

Yabancı dil öğretiminde kültürel aktarımı amaçlayan materyallerin kullanımı hedef kültürü ve hedef dili algılamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırır. İçerisinde kültürel unsurları barındıran dil öğretim materyalleri sınıf ortamında kullanılarak öğrencinin hedef dilin içinde bulunduğu kültürü öğrenmesi, uygulaması ve tanınması sağlanmış olur.

Yabancı dil derslerinde kullanılacak öğretim materyalleri, ders kitapları, gazete metinleri ve ilanları, kısa filmler, resimler, fotoğraflar, şarkılar, reklamlar, videolar, broşürler, afişler, biyografiler olarak sıralanabilir.

Dil öğretim materyallerinde fazla ayrıntılı bilgi kullanılırsa hedef dili öğrenmek öğrenci için daha karmaşık ve sıkıcı olabilir, materyal kullanımı amacına ulaşmaz. Dil düzeyine

göre hazırlanan materyaller basit, anlaşılır ve amacına uygun seçilmelidir. Doğru hazırlanmayan ve uygulanmayan materyal derse olan ilginin azalmasına neden olabilir. Doğru kullanılan materyal ise dil öğretimini daha zengin ve etkili hâle getirir. Materyal sayesinde öğrenilenler daha uzun süre akılda kalır ve hatırlamayı kolaylaştırır.

Hazırlanan materyallerde kültürel öğelere yer verilmelidir. Kültürel farkındalığın kazandırılması materyallerin doğru hazırlanması ve kullanılması ile olacaktır. Metinler aracılığıyla hedef kültüre ait unsurlar verilerek hedef kültür hakkında bilgi sahibi olması sağlanır. Hedef kültürden örnekler sunulur, kendi kültüründen örnek vermesi istenir ve karşılaştırma yapılması sağlanır. Bu sayede dil öğrenimi daha anlamlı ve etkili olur. Dil ile ilgili anlama ve kendini ifade etme becerilerinin geliştirilmesi sağlanır. Bu çerçevede bir bireyin anadil edinimi ve kültürlenme sürecindeki doğal sıralama bize anlamlı veriler sağlayacaktır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak bir diğer materyal ise otantik materyal olarak adlandırılan, ders materyali olarak hazırlanmamış, hedef kültürü öğretmek için kullanılan her türlü materyaldir.

“Otantik dokümanlar, öğrencilerin gerçek dille tanışmasını sağlamaktadır/sağlayacaktır çünkü bunlar, dil öğretimi amacıyla hazırlanmış, ders kitaplarında kullanılan yapay dilin aksine, dilin gerçek durumlarda, gerçek kişiler tarafından kullanıldığı metinlerdir. Bu da öğrencileri sınıfın dışında, o dilin kullanıldığı gerçek dünyaya yaklaştıracaktır” (Lüleci, 2011:543).

Otantik malzemeler toplumun günlük yaşamında kullandığı malzemeler yaşam şeklini anlattığı için ve doğal ortamından seçildiği için dil öğretiminde çok faydalı olmaktadır. İşitsel ve yazılı olan bu materyaller dört dil becerisinde üzerinde bir değişikliğe ihtiyaç duymadan kullanılabilir.

Otantik materyaller dinleme, konuşma, okuma ve yazmadan oluşan dört dil becerisinin öğretiminde de kullanılabilir. Bunların yanında kelime ve dil bilgisi öğretimi için de otantik materyaller etkin bir şekilde kullanılabilir. Bu tür materyaller ile yabancı dil öğretimi, güdülenme ve ilgiyi artırdığı, özgün örnekler sağladığı için daha etkili olur ve öğrencilerin hedef dilde dört temel dil becerisini geliştirerek Ortak Avrupa Dil Çerçevesindeki yabancı dil öğretiminin temel amaçlarından biri olan, sınıf ortamının dışında hedef dilin etkin birer kullanıcıları olmalarını sağlar (Temizyürek, Birinci, 2016:56).

Otantik materyallere anonslar, haberler, televizyon ve radyo programları, filmler, hava durumu, reklamlar, broşürler, takvimler, biletler, faturalar örnek olarak verilebilir. Otantik malzemeler sosyokültürel unsurların parçalarıdır. Materyal hazırlayan kişiler bu unsurları dil öğretiminde kullanarak hedeflenen kültür öğretimini etkili ve verimli hâle getirebilirler.

Yabancı dil öğretiminde hedef kitleye kültürel farkındalık oluşturmak isteyen, materyallerde kültürel unsurları kullanan alan çalışanları halk biliminden yardım alabilirler.

“Bu alanda teorik ve uygulamalı çalışma yapanların halk bilimi alanı uzmanlarıyla birlikte çalışmaları, yeni ders malzemeleri ve öğretim yöntemlerinin oluşmasına zemin hazırlayacak, zengin Türk halk kültürünün yabancılara Türkçe öğretimi sınıfına taşınması sağlanacak ve bu suretle derslerin daha canlı ve verimli sürdürülmesi mümkün olacaktır” (Özdemir, 2013: 165-166).

5.3. Temel Dil Becerileri

Yabancı dil öğretiminde öğrencilere temel olarak dört becerinin kazandırılması hedeflenir.

Hedeflenen dört temel beceri şunlardır:

- Okuma-anlama,
- Konuşma,
- Dinleme,
- Yazma.

Yabancı dil öğreniminin başarılı olması ve dilin etkili şekilde kullanılması dört temel dil becerisine hâkim olmakla mümkündür. Yabancı dil yeterlilik düzeyleri dört temel dil becerisine göre belirlenmektedir. Öğrencinin dil yeterlilik düzeyi dört temel dil becerisini ne kadar kullanabildiğiyle ölçülür. Bu sebeple okuma-anlama, konuşma ve yazma becerilerinin dil öğretim sürecinde öğrencilere kazandırılması önemlidir.

5.3.1. Okuma

Okuma, "Göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir" (Özbay, 2007: 4). Okuma dil öğretiminin temel unsurlarından biridir. Yabancı dilde yapılan okuma öğretimi, öğrencinin metni anlaması için verilir. Metni anlama işlemi sözcüğü anlama, sözcüğü tümce ile ilişkilendirme, tümceleri metinle birleştirme ve genel olarak anlamlandırma işidir. Öğrenci okuma sırasında etkindir, öğrencinin sözcük birikimini ve dil becerisini kullandığı zor ve uzun bir süreçtir.

Yabancı dil öğrenme sürecinde okuma becerisi dili geliştirmede büyük katkı sağlar. “Okumanın sesletim eğitime, sözcüğün geliştirilmesine, dilbilgisel yapılarının sunulmasına ve pekiştirilmesine, yazılı ve sözlü anlatımın geliştirilmesine, kültürel girdinin sağlanmasına, kültürlerarası iletişimin kurulmasına, metnin yorumlanmasına ve anlatım gücünü geliştirmesine katkısı kaçınılmazdır” (Aktaş ve Gündüz, 2008: 42). Okuma ile öğrenmek, bilgi edinmek, ana düşünceyi bulmak, açık ve kapalı anlamları anlamak, yorum yapmak, araştırmak gibi amaçlar gerçekleştirilebilir. Dil bilgisi yapılarının farkına varabilir, bilmediği kelimelerin farkına vararak kelime hazinesini geliştirebilir, metni anlayıp, kendi sözcükleriyle özetleyebilir.

Okuma becerisi için hazırlanacak ve kullanılacak metin iyi seçilmelidir. Öğrencinin dil düzeyine göre sözcük seçimi ve tümce yapısı oluşturulmalı, dil bilgisi yeterliliği dikkate alınmalıdır. Okuma metni öğrenciyi sıkacak, yoracak kadar uzun olmamalıdır. Seçilen metinler öğrencinin ilgisine, yaşamdaki gerçekliğe uygun olmalıdır. Okuma etkinliğinin öğrencide istek uyandırması, ihtiyaçlarına yönelik olması, güncel ve faydalı olması dil öğrenimini etkili hâle getirecektir. Öğrencinin okuduğu metinlerde kendini kültürünün, öğrendiği dilin konuşulduğu toplumun kültürünün, başka kültürlerin farkına varacak konular işlenmelidir.

5.3.2. Konuşma

"Konuşma, duygu, düşünce ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılmasıdır. Demirel,2003:88) “ Yabancı dil öğretiminin en temel ilkesi dili iletişim için öğretmektir. Dolayısıyla, dil becerileri arasında konuşma becerisi her zaman en önemlisi olarak göze çarpmaktadır” (İşisağ ve Demirel, 2010:193). Öğrenci konuşma becerisi sayesinde , içinde yaşadığı toplumla kimseye ihtiyaç duymadan iletişim kurar.

Konuşma becerisi ile öğrencinin dil öğrenim sürecinde edinmesini istenilen kazanımlar içinde bir konuya ait duygu ve düşüncelerini ifade etmesi, yaptığı şeyleri, günlük işlerini anlatabilmesi, isteklerini ve şikâyetlerini dile getirmesi, bir haberi anlatabilmesi, alışveriş diyalogları oluşturabilmesi, bir kişiyi veya nesneyi betimlemesi, adres tarif edebilmesi, izlediği bir filmi okuduğu bir kitabı özetleyerek anlatabilmesi vardır.

Konuşma becerisi ile elde edilmesi beklenen kazanımların gerçekleşmesi öğreticinin konuşma becerisini doğru uygulaması ile mümkün olacaktır. Öğretici sınıf ortamında demokratik eğitim sistemini kabul etmeli, her öğrenciye eşit söz hakkı vermelidir.

Öğrencinin düşüncesini yanlış olsa bile sonuna kadar dinlemeli, ona değer verdiğini göstermelidir. Soru-cevap sırasında öğrenciye düşünmesi, cevabından emin olması için süre tanınmalıdır. Öğrenciyi dinlerken sabırlı ve istekli olmalı, konuşma sırasındaki hatalarını dikkatlice düzeltmelidir. Öğreticinin sergilediği tutum öğrenci üzerinde oldukça önemlidir. Öğrencinin kendini rahat hissetmesi, kendine güvenmesi ve söylediklerinin önemli olduğunu hissetmesi konuşma becerisinin hedefine ulaşmasını sağlayacaktır.

Konuşma becerisinde seçilen konuların günlük yaşamda kullanılan alanlardan olması öğrencide gereklilik uyandıracaktır ve ilgisi artacaktır. Öğrencilere atasözleri ve deyimler öğretilmelidir. Öğrenci bunları yerinde kullanmayı bilmelidir.

Dil öğretiminde öğrenci her zaman etkin olmalıdır. Uygulamalar öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde tutularak hazırlanmalıdır. Geleneksel yöntemler öğrencinin ilgisini azaltabilir. Öğretim kalitesini ve hızını arttırmak için kullanılacak görsel ve işitsel materyaller öğrencinin ilgisine, seviyesine uygun seçilmelidir. Öğrenciler yaparak ve yaşayarak öğrenmelidir, etkinlikler buna uygun hazırlanmalıdır. Kitap üzerinde kalan dil amacına ulaşmayacaktır. Konuşma becerisi uygulama için uygun alandır. Öğrenci sınıf ortamında diyalog kurmalıdır. Düzenlenen etkinlikler sayesinde öğrencinin yaşam içinde de iletişime geçmesi sağlanmalıdır. Alışveriş yapabilmeli, yemek siparişi verebilmeli veya toplu taşıma araçlarını kullanabilmelidir.

5.3.3. Dinleme

Dinleme, "Sesli olarak okuma yapan veya konuşma yapan kişinin vermek istediği sözlü iletiyi doğru bir şekilde anlamlandırma sürecidir (Özbay, 2005: 110). Dinleme, konuşma sırasında dile getirilen düşünceleri anlamlandırmak, yorumlamak, değerlendirerek aralarındaki ilişkileri belirlemek ve belleğimizde saklamaya değer bulduklarımızın ayırımına varıp seçme anlamı taşımaktadır (Taşer, 2000: 214).

"Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli, zor ve en çok kullanılan dinleme becerisi bir yandan öğrencinin iletişim kurmasına olanak sağlarken diğer yandan da zihinsel yapılandırmanın sonucu kendi için yararlı bilgileri değerlendirip belirli yapılara dönüştürerek işlemesi, aktaracağı bilgilerin önemli kısmını yapılandırarak sunması gibi özellikleri içerir" (Tüm, 2016:127).

Dinleme becerisi yabancı dil öğretimindeki en zor ve en gerekli beceri olarak kabul edilmektedir. Dinleme becerisi üzerinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan biri dil ediniminde dinleme ilk aşamadır. Dil öğretiminde sadece dinleme etkinlikleri kullanılması

savunulur. Diğeri dört temel becerinin bir bütün içerisinde verilmesi gerektiğidir. Bir etkinlik diğelerini de etkileyecek şekildedir.

Otantik dinleme materyalleri ile sosyal hayattaki dinleme gereksinimleri de karşılanmalıdır. Kamu alanlarındaki anonsları, kitle iletişim araçlarındaki sesleri, günlük konuşmaları, alışveriş diyaloglarını, sohbet konularını anlamalıdır. Öğrencinin dinleme sırasındaki konsantrasyonu ve ilgisi çok önemlidir. Öğrencinin ilgisini arttırmak için seçilen dinleme metni normal konuşma hızında ve günlük hayattan olmalıdır.

Dinleme becerisinde kullanılacak materyaller haberler, televizyon ve radyo programları, anonslar, film ve videolar, telefon görüşmeleri olabilir.

Öğrencilerin dinleme becerisinde yaşadıkları problemlerin bazı sebepleri vardır, Konuşmacının hızı, konuya odaklanamama, duyduğu her şeyi anlamaya çalışma, metnin uzunluğu, kültür ve kelime eksiliği, günlük konuşma dilindeki farklardır.

5.3.4. Yazma

Yazma, duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılmasıdır. Yazma insanın doğası gereği kendini dışa vurduğu, davranışlardan birisidir. Duygu, düşünce görüş ve hayallerin sözle ifade edilmesi yeterli değildir. Dil gelişiminde yazı da çok önemlidir. Yazma, insanın günlük çalışmalarında olduğu kadar, mesleki bilgilerini aktarmak açısından da bir ihtiyaçtır. (Özbay, 2009:115)

Hedef kitleye yazma becerisinin kazandırılması, kişinin kendi dilinde yazabildiği şeyleri öğrendiği dilde de yazabilmesidir. Yabancı dil eğitiminde yazma becerisi son beceri olarak kabul edildiğinden dolayı yazmanın öğretimi ve ilerletilmesi sona kalmaktadır. Oysa yazma becerisi okuma becerisi ile yabancı dil eğitiminin temelini oluşturur. “Dil öğretiminde sözlü iletişim kadar yazılı iletişim de önemlidir ve bu becerinin geliştirilmesine en az konuşma öğretimi kadar önem verilmesi gerekmektedir” (Ünsal, 2008: 46).

Yazma becerisi ile yabancı dil öğrenmek isteyen hedef kitlenin sözcükleri doğru ve yerinde kullanması, doğru cümle yapıları kurması, noktalama işaretlerini yerinde kullanması, bağlaçları kullanarak cümleleri birleştirmesi, kendini yazılı olarak ifade edebilmesi gibi kazanımların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

"Yazan kişinin, yazı ile verdiği iletinin okuyan tarafından doğru ve eksiksiz anlaşılması için, iletiyi hangi kelimelerle ifade edeceğini, cümleyi nasıl düzenleyeceğini ve yazım kurallarına uygun biçimde nasıl yazacağını bilmesi gerekmektedir" (Barın, 2009:21). Bunun içinde öğreticinin sınıf içerisinde yazma becerisini nasıl kullandığı, nelere dikkat ettiği önemlidir. Yazma becerisini geliştirmek için uygulanan materyallerdeki hatalar anında düzeltilmeli, öğrenciye doğru yazma şekilleri gösterilmelidir.

Yazma etkinlikleri yapılırken öğrencinin belli bir düzeyde dil bilgisine ve sözcük hazinesine hâkim olması gerektiği unutulmamalıdır. Yazma eğlenceli bir etkinlik hâline getirilerek, öğrenciyi sıkacak, bezdirecek etkinliklerden kaçınılmalıdır. "Yazma eylemi, diğer dil becerilerinin gelişmesine önemli katkı sağladığı gibi kişinin zihinsel eylemlerini; duygu, düşünce ve bilgilerini düzenleyip ifade etmesini de sağlamaktadır" (Yaşlı, 2008: 113).

Yazma becerisinde kullanılacak materyaller olarak günlük, elektronik posta, mektup, dilekçe, mesaj, form ve anket, poster, afiş, broşür kullanılabilir. Öğrenci bu materyaller aracılığıyla soru sorabilir, bilgi alabilir, bilgi verebilir, bir isteğini veya şikayetini bildirebilir.

5.4. AOÖÇ'nin B1-B2 Düzeylerine Ait Dil Yeterlilikleri

Dil öğrenenleri, öğretmenleri ve eğitim sistemi içinde yer alan diğer kullanıcıları pratik amaçlar doğrultusunda yönlendirmek için ayrıntılı bir çizelge gereklidir. Böylesi bir genel bakış, her altı düzeyde en önemli dil kullanım kategorilerini gösteren bir tarama düzeni şeklini alabilir. Tablo 2'deki örnek, her altı düzeyde, bireyi, kendi kendini değerlendirmeye yönlendiren bir aracın taslağını oluşturur. Dil öğrenenlere, yeterlik düzeylerine ilişkin bir değerlendirme yapabilmeleri, hangi düzey için daha ayrıntılı tanımlayıcıları kullanabileceklerine karar vermeleri ve en temel dil becerileri için bir profil oluşturmalarına yardımcı olur (AOÖÇ, 2003).

		B1	B2
Anlama	Dinleme	Anlaşılır ve ölçünlü dil kullanıldığında ve iş, okul, boş zaman etkinlikleri ve benzeri gibi bilinen şeyler söz konusu olduğunda, konuşmanın ana noktasını anlayabilirim. Eğer oldukça yavaş ve açık konuşulursa güncel olaylar, benim mesleğim ve ilgi alanlarımla ilintili radyo ve televizyon yayınlarından temel bilgileri anlayabilirim.	Bildiğim bir konuda uzun konuşma metinlerini ve sunumları, hatta işlenen konudaki karmaşık gerekçelendirmeleri anlayabilirim. Televizyonda çoğu haber yayınlarını ve güncel söyleşileri anlayabilirim. Ölçünlü dil konuşulduğunda çoğu filmi anlayabilirim.
	Okuma	İçlerinde her şeyden önce güncel yaşam ya da meslek dili geçen metinleri anlayabilirim. İçlerinde olaylardan, duygular- dan, isteklerden söz edilen özel mektupları anlayabilirim.	Yazarların belirli bir tutum ve belirli bir konum izledikleri günümüz sorunlarıyla ilgili makale ve raporları okuyabilir ve anlayabilirim. Çağdaş yazımsal düzyazı metinlerini anlayabilirim.
Konuşma	Bir konuşmaya katılım	Özellikle dilin konuşulduğu ülkelere yapılan yolculuklarda karşılaşılan çoğu durumların üstesinden gelebilirim. Kendi ilgi alanımda; kişisel ya da günlük yaşamla ilgili alışılmış, aile, hobi, meslek, yolculuk ve güncel olaylar gibi alışık olduğum konularda hazırlıksız konuşmalara katılabilirim.	Anadilde konuşan biriyle bir konuşurken, anında ve akıcı şekilde kendimi ifade edebilirim. Alışık olduğum durumlarda tartışmaya girebilir, görüşlerimi gerekçelendirebilir ve savuna- bilirim.
	Bağlantılı Konuşma	Deneyimleri, olayları ya da düşlerimi, umutlarımı, amaçlarımı betimleyebilir, basit, birbiriyle bağlantılı tümcelerle konuşabilirim. Düşüncelerimi ve planlarımı kısaca açıklayıp gerekçelendirebilirim. Bir öykü anlatabilir ya da bir kitabın veya filmin konusunu (içeriğini) anlatabilir ve kendi tepkilerimi betimleyebilirim.	Kendi ilgi alanımdan çoğu konularda açık ve ayrıntılı bir sunuşta bulunabilirim. Güncel bir soruyla ilgili bir görüşü açıklayabilir ve değişik olanakların yararlarını ve zararlarını belirtebilirim.
Yazma	Yazma	İlgi alanımdaki konular üstüne ya da beni kişisel olarak ilgilendiren konularda basit, kendi içinde bağlantılı metin yazabilirim. Deneyim ve izlenimlerimi içeren mektup yazabilirim.	Beni ilgilendiren çok sayıda konu üzerine açık ve ayrıntılı metinler yazabilirim. Bir yazıda ya da raporda bilgiler verebilir ya da belli bir görüşe yandaş veya karşıt olarak gerekçeler ve karşı gerekçeler ortaya koyabilirim. Olayların ve deneyimlerin kişisel önemlerini vurgulayarak mektup yazabilirim.

Çizelge 5.1. AOÖÇ B1-B2 Dil Yeterliliği

Aslı Fişekoğlu'nun hazırladığı doktora tezinde yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımının yöntemli ve dil düzeyine göre yapılmasını sağlamak için B1 dil düzeyinde Türk Kültürü tanımlayıcılarının oluşturulması amaçlanmıştır. Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni (2013) ölçütleri verilmiş ve Türk kültürü betimleyicileri için bir model önerisi sunulmuştur. Yukarıda çalışmasından yapılan alıntılar gösterilmiştir.

6. UYGULAMALI HALK BİLİMİ UNSURLARININ DİL ÖĞRETİM MATERYALLERİNDE KULLANIMINA DAİR TEMA VE İÇERİK UYGULAMASI

Bu araştırmanın temelini, yabancılara Türkçe öğretiminde hedef kitleye kültürel farkındalık sağlamak, kültürel farkındalık sağlanırken kullanılacak materyallerde bulunması gereken kültürel unsurları tanımlamak, tanımlanan kültürel unsurlarının B1-B2 dil düzeyinde kullanım oluşturmaktadır. AÖÇ metninin belirlediği ölçütler doğrultusunda Türk Kültür Betimleyicilerindeki halk bilimi unsurlarının dil öğretim materyallerinde kullanılması için temaların belirlenmiş ve müfredat hazırlanmıştır. Bu çalışmaların sonunda metinler ve etkinlikler oluşturulmuştur.

Dil yeterliliği B1-B2 düzeyindeki öğrencilere okuma-anlama, konuşma ve yazma becerilerinde kullanılacak dil öğretim materyalleri hazırlanmıştır. Bu metinler uygulamalı halk bilimine ait tema ve söz varlığı üzerine kurulmuştur. Dil içeriklerinin sahip olduğu halk bilimi unsurları anlamlı mesaj aracılığıyla dil öğretim sürecini hızlandırılacak hem de hedef dil, kültürü araç olarak kullanmak suretiyle kültürlerarası etkileşimin gerçekleşmesini sağlayacaktır. Ayrıca hedef kitlenin B1-B2 dil yeterliliğiyle kendi kültürünü ve hedef kültürü karşılaştırıp, kendini ifade etmeyi öğrenecektir.

Hazırlanan metinler aynı zamanda sosyokültürel iletişimin sağlıklı şekilde kurulmasını, kültüre ait tutum ve davranışların geliştirilmesini ve kültürü çabuk öğrenip, kabul etmesini sağlayacak metinlerdir.

Hazırlanan dil öğretim materyalleri Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi TÖMER'de okuyan B1-B2 düzeyindeki dört sınıfa uygulanmıştır. Dört sınıftan oluşan 15 yaş üstü 65 öğrenciye hazırlanan dil materyalleri anlatılmıştır.

Sınıf	Öğrenci Sayısı	Ülke	Yaş Aralığı	Cinsiyet
T8	9	Suriye, Afganistan, Endonezya, Karadağ, Cezayir, Filistin, Pakistan	15-35	Kadın Erkek
T7	25	Ürdün, Gine, Angola, Somali, Mısır, Yemen, Filistin, Cezayir, Fas, Çin, Irak, Kenya, Libya, Tanzanya, Tunus, Afganistan	15-35	Kadın Erkek
T14	20	Sudan, Ürdün, Rusya, Tunus, Kenya, Irak, Yemen, Gambiya, Cezayir, Kolombiya, İran, Kazakistan	15-35	Kadın Erkek
T16	10	Irak, Kenya, Yemen, Tunus, Vietnam, Hindistan, Filistin	15-35	Kadın Erkek

Çizelge 6.1. Uygulama sınıfları Gazi-TÖMER

Seçilen konularla ilgili görsel materyaller anlatım esnasında kullanılmıştır. Uygulamalı halk bilimine ait unsurlar resimler ve videolar kullanılarak anlatıldığında aktarımın daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Temalara uygun, kültürü anlatan resimler ve videolar seçilmiş ve izletilmiştir. Her konu bitiminden sonra da hedef kitlenin tepkileri ölçülerek sorular sorulmuştur.

Sorular sınıfın doğal ortamını bozmadan konuşma dersleri içerisinde sorulmuştur. "Bu metinden ne anladın?", "Daha önce bunları biliyor muydun?", "Sizin kültürünüzde nasıl oluyor?" gibi sorular yöneltilmiştir. Seçilen metinlerin sonundaki etkinlikler uygulanarak hedef kitlenin hedef kültüre, farklı kültürlere ve kendi kültürüne dair öğrendiği kültürel unsurlar ölçülmüştür.

6.1. Tema

Hazırlanan dil öğretim materyallerinin teması evrensel bilinçaltının aşına olduğu, her kültürde en önemli dönemleri kapsayan, geçiş dönemi diye adlandırılan doğum, düğün ve ölümden alınmıştır. Bu geçiş dönemlerinde uygulanan ritüeller her kültürde çok önemlidir ve farklılık gösterse de tüm toplumlarda çeşitli uygulamalara sahiptir.

"İnsan hayatının başlıca üç önemli geçiş dönemi vardır. Bunlar; doğum, evlenme ve ölümdür. Her biri kendi bünyesi içerisinde bir takım alt bölümlere ve basamaklara ayrılır. Bu üç önemli aşamanın çevresinde bir çok inanç, âdet, töre, tören, âyin dinsel ve büyüsel sözlü işlem kümelenerek söz konusu geçişleri bağlı buldukları kültürlerin beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetmektedir. Bunların hepsinin amacı da kişinin bu geçiş dönemindeki yeni durumunu belirlemek, kutsamak, aynı zamanda da kişiyi bu sırada yoğunlaştığına inanılan tehlikelerden ve zararlı etkilerden korumaktır." (Örnek:1995:131).

Bu geçiş dönemlerinde uygulanan ritüellerden doğum sonrasında uygulanan "kırk çıkarma", evlenme aşamalarında yapılan "kız isteme" ve ölümden sonra yapılan "kırk yemeği" uygulamaları seçilmiştir. Bu uygulamalar kültür içerisinde var olan geleneklerin önemli bölümlerinden bazılarıdır.

Seçilen temalarla öğretilmek istenilen kelime grupları birbiri ile uyumlu, kültürel farkındalık sağlayacak şekilde ve dil eğitimini destekler nitelikte olmalıdır. "Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanmış ve hazırlanacak kitaplarda seçeceğimiz metinlerin hem kültürümüzü yansıtması hem de Türkçe öğrenenlere vermek istediğimiz bilgileri içermesine dikkat edilmelidir" (Demir; Açık, 2011:56).

Seçilen metinlerde, "Öğrencinin ana diline ait kültür ve hedef dile ait kültür arasında bir ilişki kurabilmesine olanak sağlayan temalar vardır" (Sönmez, 2013:102). Bu temalar istenilen kültürel içeriğe uygun olarak seçilip, materyaller ona göre hazırlanmıştır.

6.2. Müfredat

Bu çalışma için hazırlanan müfredat örneği Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni'nin "Sosyokültürel Bilgi İçeriği Listesi" (AOÖÇ, 2013:103-104) dikkate alınarak hazırlanmıştır. Listeye çalışmanın İkinci Bölümünde verilmiştir.

KÜLTÜREL BİLGİ	KAZANIMLAR	KELİMELE
GÜNLÜK YAŞAM	<ul style="list-style-type: none"> • Selamlaşma, sipariş verme, adres sorma, alışveriş yapma gibi günlük olayları kendi yapar. • Günlük hayatta karşılaştığı sorunları ve isteklerini ifade edebilir. 	selamlaşma ifadeleri, adres sorma, alışveriş diyalogları vb.
ÖZEL GÜNLER	<ul style="list-style-type: none"> • Özel günlerin nerede, ne zaman, niçin kutlandığını anlar. • Özel günlere ait davetiye, afiş, broşür vb. metinlerdeki temel ifade ve bilgileri anlar. • Özel günlerde kullanılan kalıp ifadeleri anlar. • Kendi kültürüne ya da yaşadığı çevreye ait özel bir günü ana hatlarıyla anlatır. 	bayram, doğum günü, düğün, yeni yıl, afiş, broşür, davetiye, katalog, bilet vb.
KÜLTÜREL İFADELER	<ul style="list-style-type: none"> • Görsel-işitsel materyallerdeki kültürel öğeleri anlar. • Günlük hayatta kullanılan kalıplaşmış kutlama ifadelerini anlar ve kullanır. • Basit deyim ve atasözlerini kullanacağı yeri öğrenir. 	kültür, gelenek, batıl inanç, deyim, atasözü vb.
KÜLTÜR	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre ait kalıp kelimeleri öğrenir. • Görsel-işitsel materyallerdeki kültürle ilgili ifadeleri anlar. 	kutlamalar, geleneksel danslar, geleneksel eşyalar, mimari, batıl inançlar
KUTLAMALAR	<ul style="list-style-type: none"> • Özel günleri ve o günlerde söylenecek kutlama ifadelerini bilir ve kullanır. 	kalıplaşmış kutlama ifadeleri, tebrik ederim, hayırlı olsun vb.
SANAT	<ul style="list-style-type: none"> • Sanat dallarının isimlerini ve kullanılan malzemeleri bilir. • Okuduğu bir kitabı, izlediği bir filmi tanıtır. • Tiyatro, sinema, kitap gibi alanlara ait kelimeleri öğrenir. 	oyuncu, yönetmen, tür, sinema, tiyatro, yazar, ressam vb.
SPOR	<ul style="list-style-type: none"> • Spor dallarına ait isim ve fiilleri öğrenir ve kullanır. • İlgi alanlarını anlatır. 	olimpiyatlar, popüler sporlar, ilginç sporlar
BİLİM	<ul style="list-style-type: none"> • Bilimsel çalışmalar, gelişmeler hakkında yazılmış metinleri anlar. • Bilimsel terimleri öğrenir. • Bu metinleri özetler ve bu çalışmalar, gelişmeler hakkında bilgi verir. 	tıp, coğrafya, tarih, uzay vb. gelişmeler
SAĞLIK	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık ile ilgili kelimeleri öğrenir. • Tıptaki gelişmeleri takip eder ve bu gelişmeler hakkında yorum yapar. • Düşüncelerini söyler. 	hastalıklar, tedavi yöntemleri, ilaçlar, tıptaki gelişmeler, alternatif tıp vb.
DÜNYADAKİ GELİŞMELER	<ul style="list-style-type: none"> • Dünyadaki gelişmeleri takip eder. • Toplumsal olayları anlar ve yorumlar. • Önemli olaylar üzerine duygu ve düşüncelerini ifade eder. 	savaşlar, önemli olaylar, ilginç gelişmeler, insan hakları, çocuk hakları vb.
İNANÇLAR	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumların değerleri, inançları ve uygulamaları hakkında bilgi sahibi olur. • Kültürlerarası karşılaştırma ve yorumlama yapabilir. 	inançlar, uygulamalar, kültürel unsurlar vb.

Çizelge 6.1. (devam) Müfredat

MİMARİ	<ul style="list-style-type: none"> Mimari eserlerin özelliklerini anlar. Alanla ilgili terimleri öğrenir ve kullanır. 	ünlü mekânlar, turistik yerler, alanla ilgili terimler, mimari eserlerin özellikleri vb.
EDEBİYAT	<ul style="list-style-type: none"> Okuduğu metinleri (roman, hikaye vb.) anlar. Okuduğu metinlerdeki olay, kişi, zaman, yer ve neden-sonuç ilişkisini anlar. Konu, tema, ana fikir kavramlarını anlar. 	okur, yazar, hikaye, roman, masal, kitap türleri, mitoloji, makale vb.
GÜZEL SANATLAR	<ul style="list-style-type: none"> Görsel-işitsel materyallerdeki güzel sanatlara ait ifadeleri anlar. Güzel sanatlara ait kalıp kelimeleri anlar. Sanat eserleri ile ilgili duygu ve düşüncelerini ifade eder. 	resim, heykel, mimari vb.
HALK EDEBİYATI	<ul style="list-style-type: none"> Okuduğu halk edebiyatı metinlerini anlar. Okuduğu metinleri yorumlar ve özetler. 	halk hikâyeleri, mitler, efsaneler, alanla ilgili terimler, halk ozanları vb.
AİLE	<ul style="list-style-type: none"> Aile bireylerinin ailedeki isimlerini bilir. Kendi ailesini anlatabilir. 	anne, baba, teyze, amca vb. isimler
İŞ HAYATI	<ul style="list-style-type: none"> Geleceğe yönelik planlarını anlatır. Özgeçmişini metin halinde yazar. Mesleki terimleri bilir. 	meslek, hedef, alan, özgeçmiş, iş görüşmesi vb.
EVİN BÖLÜMLERİ	<ul style="list-style-type: none"> Evin bölümlerini, özelliklerini bilir ve anlatır. Eşyalarla ilgili problemleri çözer. 	ilan, emlak, kiralık, satılık, garanti, değişim
AKTİVİTELER	<ul style="list-style-type: none"> Aktivite ve etkinlik isimlerini öğrenir. Boş zamanlarında neler yaptığını anlatır. 	sanat dallarının, sporların, etkinliklerin isimleri.
GÜNLÜK PROBLEMLERİ ÇÖZME	<ul style="list-style-type: none"> İstek ve şikayetlerin anlatıldığı metinleri(resmi yazılar, dilekçe vb.) anlar. İstek, şikayet, duygu ve düşüncelerini anlatmayı öğrenir. 	şikayet, istek, rica, değişim, iade, bozuk eşya, dilekçe vb.
PLAN YAPMA	<ul style="list-style-type: none"> Kalıplaşmış plan ifadelerini anlar ve kullanılır. Plan yapabilir. 	randevu, afiş, plan yapma, buluşma, karar verme vb.
SOSYAL MEKANLAR	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal ve fiziki çevrede alışveriş, restoran, mutfak gibi alanlarda kullanılan kalıp ifadeleri anlar. Sosyal etkinliklere ilişkin (açılış, buluşma vb.) temel kavramları anlar. 	restoran, lokanta, mutfak ve sosyal çevre Adres, yol tarifi, yer yön ifadeleri, mekan isimleri

Çizelge 6.2. Müfredat

6.3. Metin ve Etkinlikler

6.3.1. Metin: Kırk Çıkarma

OKUMA:KIRK ÇIKARMA

Türk kültüründe yeni doğan bebeğin, doğduğu günden kırk gün geçmesiyle bir ritüel yapılır. Bu geleneğe “bebeğin kırkını çıkarma, kırklama ya da kırk uçurma” adı verilir.

Anne ve bebeğin sağlığı açısından kritik olan kırk gün bittikten sonra bebek ve annesi yıkanır.

Bu uygulama dini bir adet değildir, sadece dua ve niyetten oluşur.

Bebeğin 40. gününde bebek banyo yaptırılır. Bu banyo özel hazırlanmış bir suyla yaptırılır.

Banyo suyunun içine her birinin anlamı olan objeler atılır ve suya dua okunur. Peki nedir bu objeler?

- **Kırk taş:** zorluklara karşı dayanıklı olsun
- **Pirinç:** ömrü uzun ve bereketli olsun
- **Gül yaprakları:** güzel koksun
- **Altın:** hayatı başarılarla dolsun
- **Anahtar:** Her kapıyı kolay açsın
- **Tesbih:** İmanlı olsun
- **Nazar boncuğu:** Nazar değmesin
- **Şeker ve tuz:** Tadı tuzu bozulmasın
- **Bozuk para:** Cebi para dolsun
- **Anne baba eşyaları:** Anneye ve babaya bağlı bir evlat olsun

Su hazırlandıktan sonra anne ve bir aile büyüğü bebeği yıkamaya başlarlar. Dualar eşliğinde bebek yıkandıktan sonra kalan suyla anne yıkanır. Anne ve bebeğin kırkı çıkarılmış olur.

Daha sonra bebeğe yeni kıyafetler giydirilir. Bebek ilk misafirliğine çıkarılır. Bir aile büyüğünü ziyaret ederek kırk çıkarma işlemi tamamlanmış olur.

OKUMA BECERİSİ ETKİNLİĞİ

Kırk çıkarma ile ilgili metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1.Kırk çıkarma ritüelinin yapılma amacı nedir?

.....

2.Kırk çıkarmada hangi malzemeler suya atılır?

.....

3.Sizin ülkenizde de kırk çıkarma ritüeli gibi bebek doğduktan sonra yapılan uygulamalar var mı?

.....

Kazanımlar

1. Okuduğu metni kültürel unsurlar bağlamında anlar ve yorumlar.
2. Okuduğu metindeki kırk çıkarma ritüeline ait söz varlığını (doğum, kırk çıkarma, kutlama) anlar ve kavrar.
3. Kültürel karşılaştırmalar yapar.

KONUŞMA BECERİSİ ETKİNLİĞİ

VAFTİZ

Vaftiz, Hıristiyanlıkta dine gitmek, günahlardan temizlenerek kutsal hayat tarzına kavuşmak için yapılan bir törendir. Vaftiz sadece Hıristiyanlık dininde değil şekli ve amacı farklı olsa da birçok dinde görülmektedir.

Eski Mısır'daki inanca göre bebek anne karnında lekeli doğmaktadır, temizlemek için suyla vaftiz edilmiştir. Eski Yunan felsefesinde de Tanrı'nın istediği temizliğe ulaşmak için suyun arındırıcılığı kullanılmıştır.

Sizin ülkenizde de suyun kutsal bir anlamı var mı ? Su ile yapılan uygulamalar nedir?

Kazanımlar

Hedef kültürün uygulamaları ile kendi kültüründeki ve başka kültürlerdeki uygulamaları mukayese ederek, benzerlikleri ve farklılıkları bulur, kültürel farkındalık sağlar.

6.3.2. Metin: Kız İsteme

OKUMA: KIZ İSTEME

Türk toplumunda düğün töreninden önce ailelerin uygulaması gereken gelenekler vardır. Bunların ilki ve en önemlisi kız istemedir. Kız istemede aileler birbiri ile tanışır ve ailelerin izni alınır. Erkek tarafı kız tarafına önceden haber verir ve kararlaştırılan tarihte kız evine giderler. Bu görüşmede her iki tarafın aile büyükleri bulunur. Erkek tarafı, güzel bir çiçek, gümüş tepside çikolata götürür. Erkek tarafından ailenin en büyüğü kızın babası veya dedesine “Allah’ın emri, Peygamberin kavli ile kızınızı oğlumuz istiyoruz” der ve kız ailesinin rızasını alır.

Gelin adayı kız isteme sırasında **kahve** ikram eder. En son kahve damat adayınıdır. Onun kahvesi diğer kahvelerden farklıdır. Gelin adayı, damadın kahvesine tuz, biber gibi malzemeler katar. Bunun özel bir anlamı vardır. Eğer damat tuzlu kahveyi içerse “Her türlü zorluğa seninle varım. Senden gelen her şeye razıyım” demiş olur.

Kız ailesinin “Hayırlı olsun.” demesiyle evliliğe ilk adım atılmış olur. Düğünde çiftleri tebrik ederken şu sözler söylenir:

- Hayırlı olsun.
- Allah mutlu, mesut etsin.
- Tebrikler.
- Mutluluklar.
- Bir yastıkta kocayın.
- Bir ömür mutlu olun.

“Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.” Türkler kahveyi çok sevdiği için mi böyle söylüyoruz?

Bu sözün bir hikâyesi var. Hikaye, Üsküdarlı bir kahve satıcısının Rum gemi kaptanına kahve ikram etmesiyle başlar. Aradan kırk yıl geçer ve Üsküdarlı kahveci savaşta esir düşer. Kahveciyi tanıyan Rum kaptan, kendisine 40 yıl önce kahve ikram eden adamı unutmaz ve ona yardım eder. Böylece bu hikaye söz olarak hayatımıza girer.

OKUMA BECERİSİ ETKİNLİĞİ

Kız İsteme ile ilgili metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları metne göre işaretleyiniz.

1.Kız isteme ritüeliyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A. Kız isteme gününden önce aileler tanışırlar.
- B. Kız istemede her iki tarafın aile büyükleri bulunur.
- C. Kız istemede izin kızın kendisinden alınır.
- D. Erkek tarafı kız tarafına hediyeler götürür.

2. Kız istemede gelinin damada tuzlu kahve götürmesinin sebebi nedir?

- A. Damadın kahvesinin diğer kahvelerden farklı olmasını istemek.
- B. Gelin adayı evlenmek istememektedir.
- C. Gelin ve arkadaşları şaka yamak istedikleri için.
- D. Damadın zorluklara karşı sabırlı olup olmayacağını ölçmek.

Kazanımlar

1. Okuduğu metni kültürel unsurlar bağlamında anlar ve yorumlar.
2. Okuduğu metindeki kız isteme ritüeline ait söz varlığını (kız isteme, tanışma, kutlama cümleleri, tuzlu kahve) anlar ve kavrar.
3. Kültürel karşılaştırmalar yapar.

YAZMA BECERİSİ ETKİNLİĞİ

FARKLI KÜLTÜRLERDE DÜĞÜN

Bulunduğu coğrafyadaki, kültürden, dini inançlardan, siyasi yapıdan etkilenen düğün adetleri, dünyada büyük farklılıklar göstermektedir. Çin'de düğün yapmak için bir astroloji uzmanının gelin ve damadın doğum tarihine ve saatine bakarak yorum yapması gerekiyor. Eğer tarihler uygun görülürse düğün yapılıyor.

Rusya'da damat düğüne gelini götürmeden önce, kız tarafının gelin ile ilgili sorduğu sorulara damadın doğru cevap vermesini istiyorlar ve onu bir testten geçiriyorlar.

Hindistan'da ise gelinin düğün gününde giyeceği gelinliği damat seçiyor, gelin düğün günü gelinliğini görüyor.

Yukarıda farklı kültürdeki uygulamaları okuduk. Peki sizin ülkenizde düğün öncesinde, düğünde ve düğün sonrasında neler yapılıyor ? Bir kompozisyon yazınız.

.....

.....

.....

Kazanımlar

Hedef kültürün uygulamaları ile kendi kültüründeki ve başka kültürlerdeki uygulamaları mukayese ederek, benzerlikleri ve farklılıkları bulur, kültürel farkındalık sağlar.

6.3.3. Metin: Kırk Yemeği

OKUMA:KIRK YEMEĞİ

Türk kültüründe cenaze törenleri önemlidir. Ölen kişi gömülmeden önce, gömülürken ve gömüldükten sonra çeşitli ritüeller uygulanır. Bunların hepsi akraba, arkadaş, komşu yani kalabalıkla yapılır. Bu ritüellerden birisi de” 40 Yemeği”dir. Kişinin vefatından kırk gün geçtikten sonra ölen kişinin hayrı için ve onu anmak için yemek dağıtılır. Kuran-ı Kerim okutulur, dua edilir ve ailesine sabır dlenir. Helva, lokum gibi tatlı yiyecekler de dağıtılır. Verilen yemek, kavrulan helva ve edilen dualarla ölenin kabirdeki acılarının hafifleyeceğine inanılır.

Ölen kişinin yakınlarına şu sözleri söyleriz:

- Başınız sağ olsun.
- Allah rahmet eylesin.
- Allah sabır versin.

OKUMA BECERİSİ ETKİNLİĞİ

Kırk Yemeği ile ilgili metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları metne göre işaretleyiniz.

1.Ölen kişinin vefatından kırk gün geçtikten sonra hangisi yapılmaz?

- A. Kırk yemeği dağıtılır.
- B. Dualar okunur.
- C. Aile yalnız bırakılır.
- D. Helva ve lokum gibi tatlı yiyecekler dağıtılır.

2. Kişinin vefatından sonra neden tatlı yiyecekler dağıtılır?

- A. Karnı aç olanları doyurmak için.
- B. Ölenin kabirdeki acılarının hafifleyeceğine inanılır.
- C. İnsanlar tatlı yemeği sevdiği için.
- D. Ölen kişi tatlı dağıtılmasını istediği için.

Kazanımlar

1. Okuduğu metni kültürel unsurlar bağlamında anlar ve yorumlar.
2. Okuduğu metindeki kırk yemeği ritüeline ait söz varlığını (temenni cümleleri) anlar ve kavrar.
3. Kültürel karşılaştırmalar yapar.

KONUŞMA BECERİSİ ETKİNLİĞİ

CENAZE TÖRENLERİ

Dünyanın farklı yerlerinde , farklı kültürlerde ve inançlarda insanlar cenaze törenlerine ve geleneklerine ait çeşitli uygulamalar yapıyorlar. Farklı ve dikkat çekici uygulamalardan bir tanesi de Endonezya'da.

Endonezya'nın Tana Toroja bölgesinde yaşayanlar her üç yılda bir ölüleri mezardan çıkartarak onlarla birlikte vakit geçiriyorlar. Ölüleri mumyaladıkları için bedenleri bozulmadan kalabiliyor. Ölüleri temizliyorlar ölülerin giysilerini değiştiriyorlar, ve ardından köyün etrafında tur attırıyorlar.

Sizin kültürünüzde cenaze uygulamaları nelerdir, cenaze törenlerinde neler yapılır? Anlatınız.

Kazanımlar

Hedef kültürün uygulamaları ile kendi kültüründeki ve başka kültürlerdeki uygulamaları mukayese ederek, benzerlikleri ve farklılıkları bulur, kültürel farkındalık sağlar.

OKUMA:ÇİNİCİLİK

Çini, Türklerin Anadolu'ya getirdiği mimari süsleme sanatlarından biridir. İç mekanda duvar yüzeyleri kaplama malzemesi olarak kullanılmıştır. Mimari yapıların, cami, köşk, saray, çeşme, türbe ve benzeri yapıların iç ve dış süslemelerinde kullanılmış bir seramik türüdür. Çiniler tür olarak ikiye ayrılır; duvar çinileri ve dekorasyon çinileri (tabak, vazo, kupa, kase, bardak vb.)

Çinilerin üç ana özelliği vardır:

1.Çok renklilik, mavi, lacivert, toprak sarısı, mor, yeşil, siyah ve kırmızı gibi renkler kullanılmıştır.

2. Geniş yüzey alanlarını kaplama özelliği.

3. Kalıcılık, 900 derecelik fırınlarda pişirilen çiniler desenlerinin özelliğini asla kaybetmezler.

Süslemelerde insan şekilleri, av hayvanları, kuşlar, ejderler, çiçekler ve geometrik şekiller kullanılmıştır.

Türk çini sanatında yeni tekniklere geçilmiş, sanat zevkini bozmadan yeni üretim teknikleri uygulanmıştır. Türkiye'de çini üretimine devam eden ve çinileriyle ünlü olan şehir Kütahya'dır.

OKUMA BECERİSİ ETKİNLİĞİ

Çinicilikle ilgili metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız

	Doğru	Yanlış
1. Çinilerin desenleri zamanla silinirler.		
2. Çini sadece mimarileri süslemelerde kullanılır.		
3. Çinilerin üzerinde insan ve hayvan şekilleri vardır.		
4. Çiniler tek renklidir.		

Kazanımlar

1. Okuduğu metni kültürel unsurlar bağlamında anlar ve yorumlar.
2. Okuduğu metindeki Türk mimarisi hakkında bilgiler öğrenir.
3. Kültürel karşılaştırmalar yapar.

KONUŞMA BECERİSİ ETKİNLİĞİ

BAYRAMLAR

Ece: Baba, sen çocukken bayramlar nasıldı?

Ekrem Bey: Benim dönemimdeki bayramlarla Őimdiki bayramlar biraz farklı kıızım. Eskiden bayramdan önce alışveriŐe çıkardık. Bayram için yeni kıyafetler alırdık, bu bizim için çok önemliydi. Sonra tüm aile bir araya gelirdi. Bayram sabahı büyük bir sofranın etrafında toplanırdık. Küçükler büyüklerin elini öper, harçlık alırdı. Sonra arkadaşlarımızla Şeker toplamaya çıkardık. Çantamız Şeker dolardı. Akrabalarla bayramlaŐmaya giderdik. Tüm aile hasret giderirdik. Őimdi sana anlatınca o günleri çok özlediğimi fark ettim.

Sizin ülkenizde bayram kutlamaları nasıldır? Bayramda neler yapılır? Sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kazanımlar

Hedef kültürün uygulamaları ile kendi kültüründeki ve başka kültürlerdeki uygulamaları mukayese ederek, benzerlikleri ve farklılıkları bulur, kültürel farkındalık sağlar.

OKUMA: KARAGÖZ HACİVAT

Mert: Dede, şuradaki afişi gördün mü? Sanırım bir tiyatro afişi. Karagöz ve Hacivat gölge oyunu. İlk defa duydum dede. Nedir gölge oyunu ?

Hasan Dede: Gölge oyunu, deriden yapılan ve tasvirin insan, hayvan veya eşya şekillerinin çubuklara takılıp arkadan verilen ışıkla beyaz perde üzerinde hareket ettirilmesi esasına dayalı gösteri türüdür. Türkiye'ye Mısırdan gelmiştir. 1517 yılında Yavuz Sultan Selim Mısır'ı alınca oradaki sanatçılardan gölge oyunu öğrenilmiş daha sonra geliştirilerek geleneksel Türk tiyatrosundaki yerini almıştır. Kendi mizah anlayışımıza, sanat zevkimize ve estetik anlayışımıza göre biçimlendirilen ve geliştirilen gölge oyunu Karagöz, 18.yüzyıldan itibaren halkın en sevdiği eğlence türlerinden biri olmuştur. Oyun adını başkışisi olan Karagöz'den almaktadır. Karagöz'de komik öğeler öne çıkarılarak konular işlenir. Çifte anlamlar, abartmalar, söz oyunları, ağız taklitleri belli başlı güldürü öğeleridir.

Karagöz ve Hacivat Türk kültüründe önemli yere sahip karakterlerdir. Bu karakterlerin gerçek mi hayali mi olduğu bilinmemektedir. Karagöz, konuşmaları ve davranışları kaba olmasına rağmen halkın ahlak ve sağduyusunun temsilcisidir. Özü sözü bir, dürüst bir kişiliktir. Hacivat, eğitilmiş, düzene uygun davranışlar sergileyen bir kişiliktir. Şiirsel ve edebi konuşmaları ile dikkat çeker.

OKUMA BECERİSİ ETKİNLİĞİ

Karagöz Hacivat ile ilgili metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız

	<u>Doğru</u>	<u>Yanlış</u>
1. Mert daha önce Karagöz ve Hacivat hakkında bilgiye sahipti.		
2. Karagöz ve Hacivat oyununun kaynağı Türkiye'dir.		
3. Karagöz söz oyunlarına dayalı bir güldürü oyunudur.		
4. Karagöz ve Hacivat gerçekte yaşamış kişilerdir.		

Kazanımlar

- 1.Okuduğu metni kültürel unsurlar bağlamında anlar ve yorumlar
- 2.Hedef kültürün geleneksel sanatları hakkında bilgi sahibi olur.

OKUMA: ŞAHMERAN

Mersin, Tarsus'ta binlerce yıl önce yedi katlı yeraltında yaşayan yılanlar varmış. Bu yılanlar, akıllı, şefkatli ve barış içinde yaşarlarmış. Yılanların kraliçesine Şahmeran denirmiş. Şahmeran'ın gövdesi genç ve güzel bir kadınmış, vücudunun alt kısmı ise yılanmış. Efsaneye göre, Şahmeranı gören ilk insan Cemşab'mış. Cemşab geçimi için odun satan fakir bir ailenin oğluymuş. Bir gün Cemşab ve arkadaşları bal dolu bir mağara keşfetmişler. Balı çıkarmak için Cemşab'ı aşağıya indiren arkadaşları paylarına daha çok bal düşmesi için onu orada bırakıp kaçmışlar.

Cemşab mağarada bir delik görmüş ve buradan ışık sızdığını fark etmiş. Cebindeki bıçak ile deliği büyütünce, ömründe görmediği kadar güzel bir bahçeye görmüş. Bu bahçede eşi benzeri olmayan çiçekler, havuz ve pek çok yılan görmüş. Uzun yıllar burada yaşamış ve Şahmeran'ın güvenini kazanmış. Yıllar sonra, ailesini çok özlediğini söyleyip gitmek için yalvarmış. Bunun üzerine Şahmeran kendisini salıvereceğini, ancak yerini kimseye söylemeyeceğine dair söz vermesini istemiş. Şahmeran'a söz verip ailesine kavuşan Cemşab uzun yıllar verdiği sözde durarak Şahmeran'ın yerini kimseye söylememiş. Bir gün ülkenin padişahı hastalanmış. Vezir hastalığın çaresinin Şahmeran'ın etini yemek olduğunu söylemiş ve her yere haber salınmış. Cemşab mecbur kalmış ve kuyunun yerini söylemiş. Cemşab kuyunun yerini gösterince Şahmeran bulunup dışarı çıkarılmış. Şahmeran Cemşab'a; "Beni toprak çanakta kaynatıp suyumuzu Vezire içir, etimi de Padişaha yedir" demiş. Böylece vezir ölmüş padişah da iyileşip Cemşab'ı veziri yapmış. Efsaneye göre Şahmeran'ın öldürüldüğünü yılanlar o günden beri bilmemektedirler.

OKUMA BECERİSİ ETKİNLİĞİ

- **Okuduğunuz halk hikâyesi Şahmeran ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**
 - A. Cemşab ve arkadaşları bal çıkarmak için mağaraya girmişlerdir.
 - B. Cemşab'ın arkadaşları ona kötü bir oyun oynamışlar ve onu mağarada yalnız bırakmışlardır.
 - C. Şahmeran, tüm yılanların korktuğu ve sevmediği kötü bir yılanıdır.
 - D. Cemşab mecbur olduğu için Şahmeran'ın yerini söylemiştir..

Kazanımlar

1. Okuduğu metni kültürel unsurlar bağlamında anlar ve yorumlar.
2. Okuduğu hikayeyi ana hatlarıyla özetler.

DİNLEME: VEYSEL ŞATIROĞLU

Veysel Şatiroğlu veya mahlası ile Âşık Veysel, 25 Ekim 1894 Şarkışla, Sivas'ta doğmuştur ve 21 Mart 1973 Sivas'ta hayatını kaybetmiştir. Aşık Veysel Türk halk ozanıdır. Bir gözünü yakalandığı çiçek hastalığından diğerini bir kaza sonucu kaybetmiştir. 1920'de de annesini ve babasını kaybederek karanlık dünyasına yeni hüznü eklemiştir.

Saz çalıp şiir söylemeye babasının teşviki ile başlamıştır. Babasının, Âşık Veysel'e oyalanması için aldığı bağlamayla önce başka ozanların türkülerini çalmış, sonra da kendi eserlerini söylemeye başlamıştır.

Âşık geleneğinin son büyük temsilcilerinden olan Âşık Veysel, bir dönem yurdu dolaşarak Köy Enstitüleri'nde saz hocalığı yapmıştır.

Eserlerinde Türkçesi sadedir. Dili ustalıklı kullanır. Yaşama sevinciyle hüznü, iyimserlikle umutsuzluk şiirlerinde iç içedir. Doğa, toplumsal olaylar, din ve siyasete ince eleştiriler yönelttiği şiirleri de vardır.

Şiirleri, Deyişler (1944), Sazımdan Sesler (1950), Dostlar Beni Hatırlasın (1970) isimli kitaplarında toplandı. Ölümünden sonra Bütün Şiirleri (1984) adıyla eserleri tekrar yayınlandı.

DİNLEME BECERİSİ ETKİNLİĞİ

Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz metne göre doldurunuz.

- Aşık Veysel bir halk
- Tek gözünü çiçek nedeniyle kaybetmiştir.
- Aşık Veysel yurdu gezerek saz yapmıştır.
- Dili ustalıklı kullanır ve Türkçesi

Kazanımlar

1. Dinlediği metni genel hatlarıyla anlar.
2. Duyduğu sözcükleri doğru şekilde yazar.

7. SONUÇ

Yabancı dil öğretiminde kültür, çeşitli kültürel öğelerin sunumu ve tanıtılmasıyla öğretimin bir parçası durumundadır. Kültürün en önemli aktarım aracı olan dil, kültürel öğelerle doludur. Bir dili öğrenmek kültür öğrenimiyle birlikte olduğunda öğrenme süreci daha hızlı ve etkili olur. Uygulamalı halk bilimine ait kültürel unsurların dilde yaşaması, günlük hayatı şekillendirmesi nedeniyle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ve dolayısıyla Türk kültürüne adım atan kişilere bu kültürel öğelerin verilmesinin dil öğretiminde tamamlayıcı bir unsur olacağı görüşü savunulmaktadır.

Dilimizin yabancı dil olarak öğretilmesi bir sistem içerisinde doğru yöntem ve yaklaşımlarla, hedef ve kazanımların belirlenerek dikkatle hazırlanmış ders programlarıyla daha kolay olacaktır. Türkçenin öğrenim süresinin hedeflenen zamanda ve kolay öğrenilmesi daha çok kişi tarafından öğrenilmesini sağlayacaktır. Hazırlanacak olan programlar öğrencilerin dil öğrenim sürecindeki ihtiyaçlarına yönelik, günlük hayata uyum sağlayabilen, Türk kültürü öğeleri kullanarak kültürel farkındalık sağlanabilecek şekilde olmalıdır. Uygulamalı halk bilimine ait temaların hedef kitlenin dil düzeyine göre sınırlandırılarak dil öğretim materyallerinde kullanılması gerekmektedir. Bu sayede Türk kültürüne ait unsurları bilen ve kullanan öğrenci, öğrendiği dile hâkim olacaktır.

Kültürlerarası iletişim çerçevesinde Türk kültürü hakkında sadece dil içeriği açısından değil sosyokültürel açıdan da hedef kitlede farkındalık sağlanması; bu farkındalıkla birlikte bilişsel düzeyden davranışsal düzeye aktarılması gerekliliği ve hedef dilin dili yanında kültürü ile baş edebilme yetisi kazandırılması; söz konusu kültürel unsurların içeriğinin belirlenmesi; dil düzeylerine göre sınırlandırılarak sınıflandırılması, sunum şekli, becerilere uygun bir şekilde verilmesi gibi ayrıntılı bir çalışmayı mecbur kılmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürel unsurların seçimi hakkında belirlenmiş herhangi bir ölçek ve ölçütler listesi yoktur. Bu sebeple araştırmanın amacı uygulamalı halk bilimine ait temaları sınıflandırıp sınırlandırarak dil öğrenim sürecinde program ve materyal hazırlayıcılarına yol göstermektir.

Bu yüksek lisans tezinde, kültürlerarası iletişim yöntemiyle, hedef dile ait temel kültürel unsurlardan uygulamalı halk biliminin alt konularına dair dil içerikleri ve temalarıyla hazırlanan müfredat ve dil öğretim materyalleriyle dil öğrenme sürecinin hedef kitlede daha hızlı gerçekleşeceği düşüncesi tartışılmıştır. B1-B2 düzeylerinde hedef dil öğretilirken, uygulamalı halk bilimi unsurlarına ait tema ve söz varlığının dil öğretim

materyallerinde kullanılması ile kültürler arası iletişimi sağlamak hedeflenmiş ve bu yolla temel dil becerilerini geliştirerek anlamlı dil girdileriyle öğrenme sürecini daha hızlı gerçekleştirileceği varsayılmıştır. Hedef kitleye dilin sahip olduğu kültürel unsurlara ait söz varlığının anlamlı mesaj araçlarıyla verilmesi dil öğrenim sürecinin hızlı gerçekleşmesini sağlayarak kültürlerarası etkileşim ile hedef kitlede kültürel farkındalık oluşturmak hedeflenmiştir.

Uygulamalı halk bilimine ait kültürel unsurların dilde yaşaması ve günlük hayatı şekillendirmesi nedeniyle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ve dolayısıyla Türk kültürüne adım atan kişilere bu kültürel öğelerin kültürlerarası iletişim yöntemiyle dil materyallerinde verilmesinin dil öğretiminde tamamlayıcı bir unsur olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- Akarsu, B. (1998). *Wilhelm von Humboldt' da Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aksan, D. (1993). *Türkçenin Gücü*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (1996). *Türkçenin Sözvarlığı*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2008). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, (9. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Barın, E. (2004). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 19-30.
- Boratav, P. N. (1988). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi", *Turkish Studies*, 5(4), 221-235.
- Çobanoğlu, Ö. (2010). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 30, 51-72.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Demirel, Ö. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*. (20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme (2013), telc GmbH, Frankfurt/Main, Almanya.
- Durmuş, M. (2019). "Kültürlerin Temas Alanı Olarak Dil Öğretimi Süreçleri ve Mikro Saldırganlıklar", *Milli Folklor*, 31(122), 50-63.
- Ekici, M. (2013). "100. Yılında Türk Halk Bilimi Çalışmaları Ve Türkiye Kültür Politikalarına Eleştirel Bir Bakış", *Milli Folklor*, 25(99), 41-50.
- Er, O. (2015). *Yabancılara Türkçe öğretimi uygulamalarının kültürel farkındalık oluşturma açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Ergin, M. (1999). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Erkal, M. E. (2000). *İktisadi Kalkınmanın Kültür Temelleri*, İstanbul: Der Yayınları.

- Fişekoğlu, A. (2019). *Yabancılara Türkçe öğretiminde diller için avrupa ortak öneriler çerçevesi ölçütlerine göre Türk kültürü tanımlayıcılarının oluşturulması: b1 dil düzeyi model önerisi*. Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Genç, A. (2004). "Türkiye’de İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi", *Bişkek Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 107-111.
- Göçer, A. (2012). "Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine", *Türk Dili Dergisi*, 3(729), 50-57.
- Gökmen, E. (2007). *Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası İletişimsel Edinç*, Ankara: Tömer.
- Günay, U. (1985). *Gençlik ve Türk İslam Eserleri, Milli Kültür ve Gençlik Sempozyumu*, Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Ankara.
- Güleç, İ. ve İnce, B. (2013). "Türkçe Öğrenen Yabancıların Günlük Yaşama İlişkin Kültürel Algıları Üzerine Bir Araştırma", *Sakarya University Journal of Education*, 3(3), 95-106.
- Güvenç, B. (2004). *Kültürün ABC’si*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güvenç, B. (2005). *İnsan ve Kültür*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güzel, A. (2014). *İki Dilli Türk Çocuklara Türkçe Öğretimi (Almaya Örneği)*. Ankara: Akçağ.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İnanc, B.Y. (2004). *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Adana: Nobel Kitabevi.
- İnternet: <http://www.tdk.gov.tr>, Son Erişim Tarihi: 02.07.2019.
- İşisığ, K. U., & Demirel, Ö. (2010). "Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni’nin konuşma becerisinin gelişiminde kullanılması", *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 190-204.
- Kalfa, M. (2013). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözlü Kültür Unsurlarının Kullanımı", *Milli Folklor Dergisi*, 25(97), 167-177.
- Kaplan, M. (1999). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kaplan, M. (2004). *Kültür ve Dil*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kartari, A. (2001). *Kültür, Farklılık ve İletişim*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Kırkkılıç, A. ve Sevim, O. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür ve edebiyatının yeri. A. Kılınç ve A. Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* içinde (s. 359-386). Ankara: Pegem Akademi.

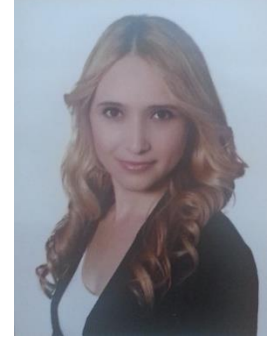
- Köksal, D. ve Varışoğlu, B. (2012). Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlke ve Kavramlar. A. Kılınç, ve A. Şahin (Ed.) içinde. *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (YDTÖ)*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 49-64.
- Lüleci, M. (2011). "Gerçek'leşsek de mi, Öğretsek? Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Otantik Malzeme", *III. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildiler Kitabı 26-29 Mayıs 2010*, 541-553.
- Malinowski, B. (1992). *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*. (Çev. H. Portakal). İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 22.
- Melanlıoğlu, D. (2008). "Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretim Programları", *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 64-73.
- Melanlıoğlu, D. (2008). *Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretim Programları*. Eğitim ve Bilim, 33, 150.
- Melanlıoğlu, D. (2013). Kültürler Arası İletişim Odaklı Yaklaşım. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.). *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 129-134.
- Miyasoğlu, M. (1999). *Kültür Hayatımız*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Oğuz, M. Öcal. (2013). *Küreselleşme ve Uygulamalı Halk Bilimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ozil, Şeyda. (1991). "Dil ve Kültüre, Çağdaş Kültürümüz, Olgular - Sorunlar", İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, 95-115.
- Örnek, Sedat Veyis. (1995). *Türk Halk Bilimi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özbay, M. (2002). Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi. *Türk Dili*, 602(2), 112-120.
- Özbay, M. (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özbay, M. (2007). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*, Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, C. (2013). "Dil-Kültür İlişkisi: Folklor Ürünlerinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yeri ve İşlevi", *Milli Folklor Dergisi*, 25(97), 157-166.
- Pehlivan, F. (2007). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşım uyarınca metin çalışmaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saygılı, D. ve Kana, F. (2018). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Öğretmenlerin Kültürlerarası Duyarlılığı", *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 1041-1063.
- Sever, R. (2011). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sezen, Lütfi. (1995). *Halk Bilimi ve Derleme Metotları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

- Temizyürek, F. (2001). "Yabancı Dille Eğitimin Sakıncaları Üzerine", *Türk Yurdu*, 21(162-163), 404-406.
- Temizyürek, F. ve Birinci, F. G. (2016). Yabancı Dil Öğretiminde Otantik Materyal Kullanımı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 54-62.
- Tosunoğlu, M. ve Melanlıoğlu D. (2004). *Türkçenin Yolculuğunda Önemli Duraklardan Biri: Eğitim Öğretim Programları*. I. Ulusal Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bir Metafor Olarak Yol ve Yolculuk, Kırıkkale.
- Tural, S. (1992). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*, Ankara: Ecdad Yayınları.
- Tüm, G. (2016). "Yabancılara Türkçe Ders Kitaplarındaki Dinleme Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metnine Uygunluğu Üzerine Bir Çalışma", *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 4(2), 125-142.
- Türk Dil Kurumu. (2010). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Güncel Türkçe Sözlüğü*, (Çevrimiçi).
- Uygur, N. (1996). *Kültür Kuramı*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Ülker, N. (2007). *Hitit ders kitapları örneğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı sürecine çözümleyici ve değerlendirci bir bakış*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünalın, Ş. (2014). *Dil ve Kültür*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Ünsal, G. (2008). "Yazma Öğretimi", *Dil Dergisi*, 142, 46-60.
- Yaşlı, K. (2008). *Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti ve iletişimsel yetinin kazandırılmasına ve geliştirilmesine yönelik uygulamalar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaşlı, K. (2008). *Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti ve İletişimsel Yetinin Kazandırılmasına ve Geliştirilmesine Yönelik Uygulamalar*, (Çevrimiçi) tez.yok.gov.tr, 05 Aralık 2014.
- Ziya Gökalp (2013) . *Kültür ve Medeniyet Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*. Konya: Gençlik Kitabevi Yayınları

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ZENGİN, Zeynep Şule
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 22/09/1990-Keçiören
Medeni hali : Evli
Telefon : 05061218545
e-mail : zeynepsule_06@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	2019
Lisans	Gazi Üniversitesi-Türk Dili ve Edebiyatı	2013
Lise	Aktepe Yabancı Dil Ağırlıklı Lise	2008

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2013-2019	Başkent Üniversitesi	Okutman
2014-2015	Türkiye Diyanet Vakfı KAGEM	Okutman
2013-2014	Kara Harp Okulu	S. Öğretim Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce

Projeler

Assembly of Turkish American Associations (ATAA)-Bright Future Project -Metin Yazarı

le.ahbv.edu.tr